

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds-
och växtproduktionsvetenskap

Space qualities

Att beskriva och kommunicera stadsrummets kvaliteter

Johanna Holgersson

Självständigt arbete
15 hp
Landskapsarkitektprogrammet
Alnarp 2014

Space qualities – Att beskriva och kommunicera stadsrummets kvaliteter

Space qualities- communicating and describing urban public open space

Johanna Holgersson

Handledare: Åsa Ode Sang, SLU Alnarp
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Examinator: Tiina Sarap, SLU Alnarp
Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Omfattning: 15hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatarbetsexamen i landskapsarkitektur

Kurskod: EX0650

Ämne: Landskapsarkitektur

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Place Charles-Félix, Nice. Foto: Johanna Holgersson 2010-08-18

Elektronisk publicering: <http://epsilon.slu.se>

Nyckelord: space qualities, analysverktyg, public space, urbana stadsrum,
social hållbarhet, analys

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning

Sammandrag

Uppsatsen syftar till att skapa ett verktyg för att i framtiden enklare kommunicera och beskriva stadens rum. Målet med denna uppsats är att hitta ett internationellt applicerbart verktyg, för att analysera stadsrummets kvaliteter oavsett kontext, språkliga samt kulturella skillnader. Uppsatsen undersöker begreppet *space qualities*, som på svenska kan översättas till plastkvaliteter, samt existerande metoder för att analysera landskapsarkitektur med fokus vid stadens offentliga rum.

Uppsatsens första delar består av en utredande text där författaren bland annat diskuterar globaliseringens koppling till landskapsarkitektur, vad goda stadsrum kan vara, olika analysverktyg, kända så väl som innovativa inom landskapsarkitekturen.

Med hjälp av en litteraturstudie, samt tidigare modeller, har ett *space qualities*-verktyg tagits fram. Mallen, eller verktyget, består av de sju olika dimensionerna *Säkerhet, Aktiviteter, Komfort, Upplevelsevärde, Gemenskap, Tillgänglighet* samt *Unika karaktärer & Skötsel*.

Uppsatsen presenterar det slutliga resultatet från en pilotstudie, då verktyget applicerats på fyra stadsrum i Toulouse. Av resultatet kunde författaren konstatera att verktyget som skapades för att vara applicerbart oavsett kontext, språkliga samt kulturella skillnader gav intressanta, kommunikativa och jämförbara resultat. Vidare diskuteras även hur ett framtagande av ett internationellt verktyg skulle kunna resultera i vidare forskning. Författaren ser att kopplingen mellan kvalitativa offentliga stadsmiljöer och nivån av livskvalitet enklare skulle kunna analyseras nationellt så väl som internationellt med det framtagna verktyget.

Abstract

The purpose of this thesis is to create a tool that helps us describing and formally discussing *spaces*. The tool highlights the values of a location. The resulting values are measurable and comparable. Public spaces can thus be discussed more formally since they decouple from geographical location and local aspects such as language and culture. We conclude that planning and architectural work across countries needs such a tool.

The tool is tested by a pilot study where its formula is applied on four different urban public spaces in Toulouse. We conclude that the formula - that was created to work no matter context, culture and language – indeed could visualize the key differences between places. The formula was developed by first investigating the definition of “space qualities” and current methods for analysing it. The formula’s input variables are seven key aspects that all reflect the quality of a location; *Safety, Activities, Comfort, Availability, Sociability, “Pleasurability”* and *Unique Character/Maintenance*.

Förord

En diversitet av olika kunskaper och erfarenheter krävs för att som landskapsarkitekt skapa och förändra. Landskapsarkitektens arbete kan beskrivas med en designprocess där analysen utgör en viktig grund. Jag har saknat en enkel vetenskaplig metod för att kommunicera ett analysresultat, en analysmetod, utformat som ett verktyg, som grafiskt beskriver kvaliteter och brister.

Under min utbildningstid i Frankrike upplevde jag att de analysmetoder jag tidigare bekantat mig med var främmande för de franska landskapsarkitektstudenterna.

I mitt arbete har jag därför försökt hitta internationella analysverktyg. Internationellt gångbara analysverktygen som den oberoende landskapsarkitekten skulle kunna använda. När de verktyg jag hittade upplevdes ofullständiga eller icke grafiskt kommunicerbara bestämde jag mig för att utveckla ett nytt verktyg.

Jag har avgränsat mitt arbete till att beskriva och kommunicera stadsrummets kvaliteter. Min anknytning till Frankrike blev avgörande då min pilotstudie förlades till staden Toulouse.

Uppsatsen har engagerat många i min omgivning. Tack till Xavier de Joybert som gjort mig bekant med den vackra staden Toulouse, samt till Capucine de Joybert som tillsammans med Xavier hjälpt mig vid bearbetningen av det franska språket. Tack även till min handledare Åsa Ode Sang som givit mig inspiration och stöttat mig genom mitt arbete.

Johanna Holgersson
Lund, 25 maj 2014

Innehåll

Sammandrag	4
Abstract	4
Förord	5
Tabell och figurförteckning	7
INLEDNING	8
Bakgrund	8
Frågeställningar	8
Mål och syfte	8
METOD OCH MATERIAL	9
Litteraturstudie	9
Enkätundersökning och observationer	9
Fyra stadsrum i Toulouse	9
AVGRÄNSNINGAR	9
Litteraturstudien	9
Pilotstudien	9
1. BAKGRUND	10
1.1 GLOBALISERING OCH ARKITEKTUR	10
1.2 1900-TALET EKONOMISKA GLOBALISERING	10
1.3 EUROPAS NÄTVERK OCH URBAN STADSOMVANDLING	10
1.3.1 Kultur och stadsutveckling	10
1.3.2 Mot mer lika stadsuttryck	11
2. BEGREPPSUTREDNING	11
2.1 Public space	11
2.2 Urban public space	11
2.3 Space Qualities (Goda Stadsrum)	11
3. LITTERATURSTUDIE	12
3.1 ANALYSEN - EN DEL AV DESIGNPROCESSEN	12
3.2 GODA STADSRUM- FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR ATT SKAPA SOCIAL HÅLLBARHET	13
3.3 PLATSERS IDENTITET	13
3.4 PLATSERS KARAKTÄRER, ELEMENT OCH MENINGSFULLA AKTIVITETER	13
3.5 BEFINTLIGA METODER FÖR ATT ANALYSERA SPACE QUALITIES	14
3.5.1 Organisationer som använder sig av metoder för att analysera Space qualities	14
3.5.2 Forskning kring Space qualities	15
5. DET FRAMTAGNA VERKTYGET	17
5.1 UTVECKLINGEN AV VERKTYGET	17
5.2 BESKRIVNING AV VERKTYGET	17
5.3 DIMENSIONER	18
5.3.1 Säkerhet	18
5.3.2 Aktiviteter	19
5.3.3 Komfort	20
5.3.4 Upplevelsevärde	20
5.3.5 Gemenskap	21
5.3.7 Tillgänglighet	21
5.3.6 Unika karaktärer och skötsel	22
5.4 SAMMANSTÄLLNING OCH VIKTNING	23
5.5 STATISTISK ALGORITM	23
6. TILLÄMPNING AV VERKTYGET	24
6.1 GRAFISKA MODELLER	24
6.2 SUMMERING AV RESULTATET	25
6.3 DISKUSSION KRING RESULTATET	26
7. AVSLUTANDE REFLEKTION	26
DISKUSSION	26
SLUTSATSER	27
KÄLLFÖRTECKNING	28

BILAGA 1	30
FRAMTAGET SPACE QUALITIES - VERKTYG	30
<i>Tabell 1- Säkerhet</i>	30
<i>Tabell 2. Aktiviteter</i>	32
<i>Tabell 3. Komfort</i>	34
<i>Tabell 4. Upplevelsevärde</i>	36
<i>Tabell 5. Gemenskap</i>	38
<i>Tabell 6 Tillgänglighet</i>	40
<i>Tabell 7. Skötsel & Unika karaktärer</i>	42

Tabell och figurförteckning

Figur1: En klass med franska landskapsarkitektstudenter analyserar ett stadsrum under sin skolresa till München. Foto: Johanna Holgersson 2013-04-26

Figur 2. Place diagram, tillgänglig via: <http://www.pps.org/reference/grplacefeat/>, 2014-04-11

Figur 3. Dimensioner för att mäta *space qualities*, Johanna Holgersson 2014-05-19

Figur 4: Place de la Comédie, Montpellier. Foto: Johanna Holgersson, 2011-06-09

Figur 5: Miroir d'eau, Bordeaux. Foto: Hannes Heucke, 2011-06-09

Figur 6: MFO-Parken, Neu-Oerlikon, Zürich. Foto: Johanna Holgersson, 2011-10-09

Figur 7: Princip för presentation av *Space Qualities* Johanna Holgersson, 2014-05-19

Figur 8. Resultatet från den genomförda pilot studien. Johanna Holgersson, 2014-04-18

Figur 9. Fyra platser i Toulouse, 1. Place Saint-George 2. Place du Capitole, 3. Place du président Thomas Wilson, 4. Place de Dambloup. Foto Johanna Holgersson, 2014-04-18

Tabell 1. Deltagande i studien. Johanna Holgersson, 2014-04-18

Inledning

Bakgrund

Som landskapsarkitekter påverkar vi upplevelsen av offentliga stadsrum genom vår gestaltning och projektering. Vi använder oss av olika referenser och ideal världen över, men målet är alltid detsamma; att skapa det goda rummet eller den goda platsen. Efter att ha rest mycket och studerat utomlands har en förhoppning växt om att hitta och utveckla metoder för att bättre kommunicera landskapsarkitekturens kvaliteter och brister. Detta för att i framtiden underlätta internationella samarbeten inom yrket. I detta kandidatarbete har jag undersökt betydelsen av begreppet *space qualities* och försöker genom att analysera olika dimensioner av stadens offentliga rum, för att hitta nya vägar för att kommunicera platsers kvaliteter och brister.

Frågeställningar

Med ovanstående som bakgrund vill jag beröra följande frågeställning i min uppsats:

- Hur kan landskapsarkitekter beskriva det öppna stadsrummets kvaliteter med hjälp av olika metoder eller verktyg, samt kommunicera nationellt såväl som internationellt oavsett kontext, språkliga samt kulturella skillnader?

Mål och syfte

Målet är att hitta en internationellt applicerbar modell för att beskriva och kommunicera kvaliteter i stadens offentliga rum. Syftet är att få insikter om möjligheter att kommunicera kvaliteter i stadens offentliga rum, för att i framtida yrke som landskapsarkitekt lättare kommunicera kvaliteter och brister vid utveckling och gestaltning.

Figur1: En klass med franska landskapsarkitektstudenter analyserar ett stadsrum under sin skolresa till München. (Foto: Johanna Holgersson 2013-04-26)

Metod och material

Litteraturstudie

En litteraturstudie genomfördes som en teoretisk grund, för att hitta metoder och resonemang, för att beskriva stadens offentliga rum, samt för att styrka behovet av att hitta nya metoder för att underlätta nationella och internationella samarbete inom olika yrken som behandlar stadsplanering och landskapsarkitektur. Litteraturen som ingick i studien bestod främst av vetenskapliga artiklar, examensarbeten, forskningsrapporter, webbaserad information, samt böcker.

För att kunna ta fram ett *space qualities*-verktyg användes främst tre olika källor som tidigare syftat till att kommunicera offentliga platserns kvaliteter, eller enbart analysera olika offentliga rum. De tre källorna bestod av en forskningsrapport och två organisationer, som samtliga arbetat med att ta fram olika parametrar för att analysera platserns kvaliteter.

Ytterligare artiklar, organisationer samt myndighetsdokument som behandlar offentliga platser och dess kopplingar till fysisk aktivitet och social interaktion har varit till stor hjälp vid framtagandet av verktyget som på ett tvärvetenskapligt sätt analyserar det offentliga rummet.

Enkätundersökning och observationer

Den första delen av studien bestod av semikvalitativa observationer av flertalet stadsrum, torg, samt urbana små parker (pocket Place) och platser, i den franska staden Toulouse. Observationerna utfördes under olika veckodagar och olika tider på dygnet under april månad. Syftet med observationerna var att hjälpa författaren att förstå användningen av olika offentliga stadsrum, samt att fastställa sju olika dimensioner genom att ”testa” olika frågor och påståenden som tidigare presenterats.

För att likvärdigt bedöma de olika platsernas kvaliteter utformades ett *space qualities*-verktyg. Verktyget bestod av totalt 77 olika variabler fördelade över de sju olika dimensioner; 1. *Säkerhet*, 2. *Aktiviteter*, 3. *Komfort*, 4. *Upplevelsevärde*, 5. *Gemenskap* 6. *Tillgänglighet* samt 7. *Unika karaktärer och Skötsel*.

Mallen utformades på ett sådant sätt, att den både fångade och kartlade observerade beteenden men även föreställningar kring det offentliga rummet, dess tillgänglighet samt mera vedertagen och generell information rörande platsen.

56 av variablerna bedömdes av författaren genom utförda observationer. De kvalitativa observationerna genomfördes vid 5 olika tillfällen där sedan det mest förekommande svaret valdes ut. 17 av variablerna rankades av människorna som vistades på platsen med hjälp av en enkät som ifylldes i tillsammans med författaren. De övriga 4 variablerna har rankades av för-

fattaren baserande på platsens samhällsfunktion och historia

Fyra stadsrum i Toulouse

Den framtagna analysmetoden applicerades på fyra olika stadsrum i staden Toulouse. De fyra platserna ansåg författaren, ingå inom ramen för *urban public open space* som kan översättas till Urbana stadsrum. Platsernas storlek och innehåll varierade; den minsta av platserna Place de Dambloup kan beskrivas som en kvartersplats medan den största Place du Capitole är en av stadens största och mest centrala platser. De övriga två platserna som analyserades var Place du président Thomas Wilson samt Place Saint-Gorges. Båda tillhörande de mer välbesökta offentliga platserna i Toulouse.

Avgränsningar

Litteraturstudien

Urvalet av litteratur gjordes efter författarens egen relevansbedömning. Klassiska arkitekturförfattare som ofta omnämnts inom landskapsarkitekturen, såsom Kevin Lynch, Jane Jacobs samt Jan Gehl har tillsammans med aktuell forskning och artiklar utgjort grundlitteraturen till arbetet. Viktigt att nämna är uppsatsens tidsram på 10 veckor, vilket i sig begränsat sökandet av litteratur.

Pilotstudien

Space qualities-verktyget utformades för att fungera som ett internationellt verktyg för att analysera och kartlägga offentliga rum. Dock är uppsatsens pilotstudie begränsades till fyra specifika stadsrum i staden Toulouse vilket författaren ansåg tillräckligt för att testa det framtagna verktyget.

1. Bakgrund

Vi lever i ett multikulturellt samhälle där fler och fler personer studerat hela eller delar av en utbildning i ett land för att sedan vara yrkesverksam i ett annat land. Bättre kommunikationer och samarbeten har fått våra avstånd att krympa samt den fria handeln att växa, eller som Simioforidis skriver;

"Europe is becoming a community of cities rather than a community of nations or/and countries"
(Simioforidis, 1998, sid. 144)

1.1 Globalisering och arkitektur

Globalisering inom arkitekturen (och även delvis inom landskapsarkitekturen) beskrivs ha utökats då internationella tävlingar blev populära i slutet av 1800-talet. Fenomenet växte sig starkt som en följd av att arkitektyrket professionaliserades i kombination med industrialismens liberala samhällsordning. (Dahlgren, 2012)

Arkitekttävlingar som fenomen skriver Dahlgren förenar ekonomi med idealism där fri konkurrens beskrivs främja det ekonomiska systemet men även byggnadskonsten samt samhällsutvecklingen i stort.

Landskapsarkitektyrket i Sverige som från början startade som en tvåårig hortonomutbildning med planeringsinriktning, blev först etablerat i Sverige år 1971, då utbildningen fick dagens namn. (Olsson, 2009). Landskapsarkitektyrket i Sverige idag, tillsammans med arkitekter, inredningsarkitekter, och planeringsarkitekter tillhör en del av intresseorganisation Sveriges Arkitekter. (Sveriges Arkitekter, [online], 2014-04-20)

Inom arkitekt- och planeringsyrkena utlyses ofta nationella men även internationella tävlingar, där uppdragsgivaren och de deltagande förslagen kan vara spridda över olika länder. Detta fenomen kan ses som ett steg i utvecklingen av allt fler internationella företag. (Colonos & Santiso, 2005) Även som en del av vårt nya informationssamhälle, där informationen om utlysta tävlingar, som tillåter vem som helst att delta, återfinns och sprids via internet, branschorganisationer, internationella tidskrifter etc. (World Landscape Architectures, 2014; Landscape Architecture Competitions & Awards, 2014; Archinect, 2014)

1.2 1900-talets ekonomiska globalisering

Under de senaste decennierna, har flertalet vetenskapliga studier publicerats som inkluderar frågor om hur Europas urbana nätverk har påverkats av senare 1900-talets ekonomiska globalisering (Hall, 1998; Short & Kim, 1999; Godspodini, 2010 m.fl.).

Godspodini behandlar bland annat potentialen för stadsplanering som ett medel för ekonomisk utveckling av städer. Han menar att stadsplanering åtar sig en ny, förstärkt roll som ett medel för ekonomisk utveckling i europeiska städer.

"First, the development prospects of European cities are often regarded as associated with certain parameters that are presented (CEC, 1992; Jensen-Butler, 1997; Simioforidis, 1998; Petrakos & Economou, 1999) as key factors to success: (1) a diverse economic base and qualified human capital; (2) services with high technology and strong local linkages of knowledge-based institutions; (3) developed and modernized infrastructures (transport links and telecommunications, etc.); (4) a high quality of urban environment- built environment, public open space and urban life; and (5) the institutional capacity to develop and implement future- oriented development strategies." (Gospodini, 2002, sid. 60)

Författarens egna tankar kring betydelsen av kvalitativa offentliga stadsmiljöer, (den fjärde parametern eller punkten) som en viktig del för skapandet av en gynnsam stadsutveckling stöds av Gospodinis modell. Gospodinis metod att lista parametrar gav också inspiration till författaren att på ett liknande sätt skapa parametrar eller dimensioner vid utvecklingen av en metod för att analysera kvalitativa stadsrum i Europa.

1.3 Europas nätverk och Urban stadsomvandling

1.3.1 Kultur och stadsutveckling

Culture-led regeneration, som på svenska kan översättas till *Kulturstyrd stadsomvandling*, som en del av urban stadsomvandling beskrivs ofta som en viktig faktor för städers konkurrenskraft samt ett medel för social- och ekonomiskt tillväxt i Europa. (URBACT, 2006) Kultur och dess koppling till stadsutveckling har blivit mycket omdiskuterad under de senaste årtiondena. Kultur som en del av stadsutveckling har bland annat blivit anammats på en politisk nivå av flertalet post-industrialistiska städer. (Colomb, 2011, sid. 77)

Kända industristäder, eller post-industrialistiska städer, som Manchester, Birmingham och London har alla använt sig av *Culture-led regeneration* för att skapa en ny positiv stadsbild, där en satsning på kreativa industrier beskrivs som en viktig del i konceptet. (URBACT, 2006; Pratt, 2009)

Ett exempel på kultur som metod för stadsutveckling är det urbana nätverket URBACT "Cultural activities & creative industries, a driving force for urban regeneration" lett av kommunen Lille (Agence de développement et d'urbanisme de Lille Métropole) som under åren 2004-2006 tillsammans med femton Europeiska städer och totalt 12 olika länder, skapat ett nätverk för att växla erfarenheter av kultur som en metod för stadsomvandling. Nätverket beskrivs fokuserat på relationen mellan kultur och *urban regeneration* genom analys av kultur och dess påverkan på social sammanhållning, ekonomisk utveckling och fysisk

förnyelse, samt de tre faktorernas inverkan på staden, som en gemensam faktor.

Detta nya sätt att utveckla städer, med hjälp av ett nätverk kan ses som en del av ett mer globaliserat samhälle, där kunskapsutbyten blivit en viktig del.(URBACT, 2006, sid.1)

Kommunen Lille är efter genomförd stadsomvandlingsstrategi ett exempel på bevisad framgång efter en kulturbaserad stadsutveckling, där stadens turism kraftigt ökat sedan nomineringen. (Colomb, 2011, sid.79)

1.3.2 Mot mer lika stadsuttryck

Städers mer lika stadsbyggnadsstruktur, eller homogeniseringen, kan ses som en konsekvens av att avstånd krymper samt en produkt av ny teknologi och den globaliserade ekonomin, men också som en konsekvens av att vi idag värdesätter och diskuterar våra offentliga miljöer på en ny internationell nivå. (Jenks et al., 1996; Bramley and Power, 2009)

Författaren Paquot och många med honom, förhåller sig kritiskt till hur vi idag hanterar och diskuterar kring våra offentliga miljöer. Paquot vill hävda att det är globaliseringen som direkt bidragit till trivialiseringen i debatten om skapandet av stadslivet och stadens rum. Han menar att globaliseringen av ekonomin skapat nya "modeller" genom kommunikation och urbanisering, där begreppet "offentliga rummet" blivit ett trivialiserat vardagsuttryck. (Paquot, 2009, sid. 46)

Konsekvenser av användningen av modern internationell design i stadsplaneringen skriver Kyvelou och Leal Filho i sin artikel *Sustainable management and urban space quality in the Mediterranean*;

"The choice of layouts, openings, materials, patios and fountains and narrow shady streets have produced an urban environment and architectural heritage perfectly adapted to the climate. But more recently, urban expansion and changes in lifestyle have been contributing to the emergence of urban developments and architectures that, by their very design are too disconnected from the climate, leading to an overconsumption of energy for heating and cooling (ventilation and air-conditioning)." (Kyvelou & Leal Filho, 2006, sid.613)

Sammanfattningsvis kan nämnas att globaliseringen både inom arkitekturyrken och i stort, har både positiva och negativa följder, från stärkt ekonomi och ökande samarbeten mellan länder, till ett mindre hänsynstagande av klimat och lokala byggnadsideal. Samt kanske, som Paquot skriver, att en standardisering av olika begrepp, för att bland annat möjliggöra en politisk diskussion nationellt så väl som internationellt, skapat ideal och mallar som kanske negativt påverkat utvecklingen det fria skapandet samt den befintliga harmonin i staden.

2. Begreppsutredning

Den andra delen av uppsatsen består av en begreppsutredning, där bland annat begreppen *Public space*, *public open space* samt *space qualities* diskuteras. Texten varvas även med litteraturstudier rörande stadens offentliga rum.

2.1 Public space

Public space kan på svenska översättas till offentliga platser. Definitionen av *public space* eller offentliga platser/rum har omtvistats av många yrkesgrupper och författare.

"Urban designers, landscape architects, architects and planners primarily think of it as physical space and often concern with the relationship between people and space; geographers and political scientists are concerned with public space in the context of civil society and the rights of individuals and groups". (Mehta, 2014, sid.53)

Meningsskiljaktigheterna uppstår ofta enligt Mehta kring frågorna; ägande, styre, tillgänglighet och användning. Mandanipour (1996, sid.144) anser att alla fyra punkterna bör behandlas och skriver att; *public space* är platser utomhus, icke reglerade av enskilda individer eller organisationer, öppna för allmänheten, medan Carr beskriver publika platser; *"Publicly accessible places where people go for group or individual activities"* (Carr et al., 1992, sid.50) och därmed väljer att fokusera på platsens tillgänglighet snarare än dess ägande.

2.2 Urban public space

Rumsligt kan *urban public space* beskrivas som mellanrummen i staden, mellan husen (Gehl, 1996) där objekt så som landmärken (Lynch, 1975), konst och husfasader utgör en viktig roll i definierandet av det offentliga rummet och dess kvalitet.

"Pleasant public open space could be reached by high quality architecture, (Danisworo, 1989; Carr, 1992), attractive building facade, (Gehl, 2002, CABA and DETR, 2001) and interesting scene and details (Gehl, 2002; Avila, 2001)." (Nasution and Zahrah, 2011, sid. 467)

2.3 Space Qualities (Goda Stadsrum)

Troligen finns det lika många författare, som tankar kring vad det offentliga stadsrummet kan och framför allt bör tillföra. Flertalet artiklar och vetenskapliga texter (Beck, 2009; Mehta, 2014; Inceoglu and Megaron, 2009; Nasution and Zahrah, 2011) publicerade under de senaste åren, analyserar just begreppet *Space qualities* och försöker med hjälp av olika kriterier, dimensioner och aspekter hitta system för att objektivt värdera och analysera våra publika stadsrum.

De nyligen publicerade artiklarna (Mehta 2014; Beck, 2009; Nasution and Zahrah, 2011 m.fl.)

skiljer sig i fråga om metod och tillvägagångssätt, men har alla gemensamt att de behandlar begreppet *Space qualities*, platserns kvaliteter, samt vilka parametrar de menar bör analyseras. Många resonemang och verk, bland annat kring det goda stadsrummet och dess viktiga beståndsdelar, återfinns i texterna och bland referenserna.

Författarna är överens kring att ett väl fungerande stadsrum kan delas av alla stadens invånare oavsett samhällsklasser, åldrar eller bakgrund (Beck, 2009; Mehta, 2014; Inceoglu and Megaron, 2009; Nasution and Zahrah, 2011; Gehl, 2002), det urbana rummet kan anses som en arena för kunskapsinhämtning och kulturella möten, samt som Danisworo skriver; "Successful public open space should promote psychological comfort and safety" (Danisworo, 1989, sid.60).

3. Litteraturstudie

Uppsatsens tredje del består av en litteraturstudie framför allt rörande begreppet *Space qualities*. Olika metoder undersöks för att analysera stadens öppna offentliga rum.

3.1 Analysen - en del av designprocessen

Våra metoder för att skapa goda landskap eller platser kan illustreras av en designprocess, där ett spektrum av olika kunskaper krävs för att förstå och förändra landskapet och dess pågående processer. Gestaltandet av nya landskap kräver en intuitiv skapandeförmåga i kombination med analytiska och systematiska tillvägagångssätt. (Gazvoda, 2002, sid.118) Gazvoda beskriver skissen som ett viktigt analytiskt redskap för att objektivt presentera ett landskap. Han menar att uttryck, känslor eller stämningar bör sorteras bort för att landskapets strukturer och egenskaper istället ska förtydligas. Men samtidigt skriver även i ett annat stycke att tecknande eller skissande alltid bär på ett personligt uttryck och en viktig kreativitet vilket i sin tur åter knyter tillbaka till frågan om skissens egentliga grad av objektivitet. (Gazvoda, 2002, sid.123)

Vidare skriver Gazvoda att "... Our methods are exact, transparent, explanatory and very communicable in order to communicate not only with related disciplines but also with the public." (Gazvoda, 2002, sid.119) och belyser betydelsen av förmågan att kommunicera landskap. Författarens tankar går då till analysstadiet samt hur vi som landskapsarkitekter idag kommunicerar våra analyser av landskap eller stadsrum.

Som en viktig analysmetod nämns ofta observationen, som används för att studera människors rörelser och aktiviteter i naturliga miljöer. (Patel & Davidsson, 2003, sid. 87) Vid besöket av en plats används även skissen som metod för att förstå rumsligheter, och viktiga element. (Gazvoda, 2008). Intervjuer eller enkäter kan även genomföras i samband med observationerna för att ta reda på hur besökarna samt de boende i området upplever platsen (Dumreicher & Kolb, 2008; Mehta, 2013;). Även fotografier nämns som ett hjälpmedel, både för att kommunicera en plats samt som ett hjälpmedel vid kommunikationen mellan människor och platser då t.ex. djupintervjuer utförs. (Dumreicher & Kolb, 2008) Att minnen och självupplevda upplevelser spelar en viktig roll för hur vi upplever en plats är mycket omskrivet i litteraturen, och behandlas senare i detta arbete under rubriken *Platserns identitet*. Sist bör även statistisk information nämnas som en viktig del för att bättre förstå hur platser fungerar. Dock bör nämnas att en plats som upplevs otrygg av de boende inte alls behöver överensstämma med vad brottsstatistik berättar om platsen. (Boverket, 2010)

3.2 Goda stadsrum- förutsättningar för att skapa social hållbarhet

Socialt liv kan beskrivas som kontakten, mötena och interaktionen mellan människor. Att stadens offentliga rum spelar en viktig roll för individens välmående är sedan länge känt. Urbana stadsrum av hög kvalitet bidrar till ett ökat välmående och medför ett höjt socialt- och ekonomiskt värde för staden och dess omgivning (Beck, 2009), men exakt hur stark länken är, mellan högkvalitativa publika rum och nivån av livskvalitet, är ännu inte tillräckligt analyserad menar Beck.

Gehl (1996) belyser stadsarkitekturen med dess byggnadsstruktur som en nyckel till skapandet av goda offentliga rum. En hierarkisk stadsstruktur bestående av stadsdel, kvarter och bostadshus menar Gehl bidrar till att skapa privata, halvprivata och offentliga "höra till" ytor.

3.3 Platserns identitet

Under de senare åren har författare flitigt diskuterat begreppet "*meaning in landscape*". (Walmsley, 1988; Cheshmezangi och Heat, 2012; Treib, 2011) samt konceptet "Genus Loci", som bygger på resonemanget kring "Platsens själ" där platser förklaras ha en inreboende vilja av att vara något specifikt. (Norberg-Schulz, 1980; Norberg-Schultz, 1992)

Boken *Meaning in Landscape Architecture and Gardens* (Treib, 2011) innehållande fyra författares skilda syn på ämnet har bland annat används som kurslitteratur och diskussionsunderlag under Landskapsarkitektutbildningens senare del, som ett inslag för att öka landskapsarkitektens förståelse för den komplexa designprocessen.

Med detta som bakgrund kan vi förstå att diskussionen kring platserns värde ofta har en tendens att psykologiseras, vilket i sig försvårar processen att på ett rationellt- och objektivt sätt hitta en metod för att diskutera och jämföra olika platserns kvaliteter.

"Går det över huvud taget att tala om en plats om den inte samtidigt har en identitet, det vill säga något som gör platsen möjlig att beskriva?" Skriver Dock (2010) och menar att det är identiteten som ger karaktär genom historik, orienterbarhet, trygghet och sammanhang.

Många författare menar att våra upplevelser av platser är ytterst individuella, som Wapner skriver;

"...it is through experiences that the environment develops meaning for an individual. Thus the urban environment is not simply architectural space, rather places become endowed with significance through the actions that are permitted or enjoined with them". (Wapner et.al., 1980, sid.226 i Walmsley, 1988, sid. 51) och hävdar att stadens rum alltid har en unik mening eller betydelse för varje enskild individ.

Walmsley tillägger att det är planeringen av staden som lägger grunden för hur välbesökta platser blir och på så sätt ger dem dess identitet.

"...the 'spatial organisation of urban society determines the pattern of human behaviours; linked to the past (or memory), culture, knowledge and emotions.'"(Walmsley, 1988, sid.9) Cheshmezangi och Heat sammanfattar det hela såhär;

"It could be concluded, therefore that people tend to respond to their environment according to their experiences, structuring and information obtained from the space. Accordingly, behaviours could vary depending on what spatial pattern and activities are taking place; as it is the pattern with could modify the stages of perceptual and emotional depending for an individual." (Cheshmezangi och Heat, 2012, sid.255)

Cheshmezangi och Heat betonar betydelsen av platsens "mönster" och aktiviteter, som det viktigast punkterna för att skapa en plats fylld av identitet.

3.4 Platserns karaktärer, element och meningsfulla aktiviteter

Analysmetoder som ofta används inom landskapsarkitekturutbildningen syftar främst till att identifiera viktiga element eller karaktärer som i sin tur stimulerar olika aktiviteter. Analysmetoden eller konceptet framtaget av Kevin Lynch, som presenteras i boken *The image of the city* (1960) behandlar den visuella kvaliteten i den amerikanska staden och studerar den mentala bilden av stad som innehåller av dess medborgare. Med hjälp av intervjuer tillsammans med fältstudier fångas invånarnas bild av sin omgivning (sid.140). Syftet med Lynchs metod är att testa hypotesen kring "imageability", medborgarens mentala bild av staden. Till sin hjälp använder Lynch olika symboler (*Path, Edge, Node, District* och *Landmark*) för att förenklat illustrera en karta av staden med dess viktigaste element.

En annan analysmetod som även den testats under utbildningens planeringsprojekt (dock i förenklad version) är de åtta parkkaraktärer som Grahn tillsammans med Berggren-Bärring utvecklat, och som presenteras i rapporten *Grönstrukturens betydelse för användningen* (Berggren & Grahn, 1995). Statistiska program beskrivs ha bearbetat resultatet från intervjuer och enkätstudier och resulterat i åtta karaktärer som kan upplevas i vid besök av grönområden; *Artrik, Rofyllad, Rymd, Fest, Planen, Lek, Kultur/Historia* och *Vild*. *Parkkaraktärerna Lek, Plan och Fest* omarbetades dock tio år senare till *Viste, Allmänning* och *Samvaro*.(Grahn, 2005)

Även andra exempel har studerats av författaren för att hitta nya idéer och metoder för att slutligen ta fram ett verktyg för att analysera stadens rum. Ett exempel är studien *Pocket parks for people- A study of park design and use* av Helena Nordh och Kjersti Østby (2013), som bygger på tidigare studier och slutsatsen att små stadsparker kan ge en möjligheter till

psykologiskt återhämtning. (Nordh et.al., 2009) Med hjälp av eye tracking-teknik som tidigare använts vid ett antal studier (Nordh et.al., 2009; Nordh et.al., 2012) undersöks vilka komponenter deltagarna tittade på, vid bedömningen av sannolikheten för att de skulle kunna vila och återhämta sig. För att undersökningens deltagare, en grupp norska studenter, likvärdigt skulle bedöma bilderna blev de alla, enskilt, presenterade för olika foto som visades på en skärm, efter att studenterna först blivit presenterade för ett scenario. Deltagarna ombads även, efter bildvisningen, skriva ner vilka komponenter som bidrog till höga kontra låga betyg av bedömningen av sannolikheten för vilka typer av aktiviteter som de kan tänka sig att göra i parkerna som presenteras på fotona. (Nordh & Østby, 2013)

Flertalet studier har, precis som Nordh & Østby använt sig av foto för att, på ett eller annat sätt, analysera relationen mellan människan och samhället och/eller människan och landskapet. Fotometodiken som används och beskrivs i ett flertal studier (Wuggening, 1990; Dumreicher & Kolb, 2007) anses kunna analysera värden annars mycket svåra att mäta.

3.5 Befintliga metoder för att analysera Space Qualities

Trots komplexiteten syftar detta arbetet till att examinera parametrar, eller dimensioner, som sedan kan användas som ett verktyg för att, om möjligt, objektivt värdera och diskutera platserns kvaliteter.

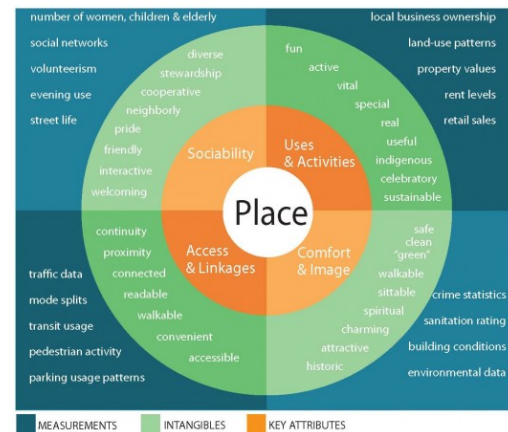
För att undersöka ämnet och hitta tidigare exempel har sökorden *space qualities* samt *space quality* främst används. Informationen är hämtad från vetenskapliga artiklar (Mehta, 2013; Beck, 2009) samt organisationer så som *American Planning Association* (APA, 2014a), *Project for Public Spaces* (2014a) samt *The Green Flag Award* (2014a).

3.5.1 Organisationer som använder sig av metoder för att analysera Space qualities

Project for Public Spaces (2014a) är ett av företagen som specialiserat sig på att värdera och utveckla offentliga platser runt om i världen. PPS hävdar att framgångsrika platser har fyra nyckelkvaliteter;

- They are **accessible**
- People are engaged in **activities** there
- The space is **comfortable** and has a good image
- And finally, it is a **sociable** place: one where people meet each other and take people when they come to visit.

(Project for Public Spaces, 2014b)

Figur 2: Place diagram, PPS

Organisationen som även utformat ett *Place diagram* (figur 2) som ett verktyg för att hjälpa människor i bedömningen av platser, beskriver sitt koncept som mycket framgångsrikt då metoden prövats i ett flertal länder och städer. Deras Place diagram är uppbyggt av en inre cirkel som ska symbolisera platsen. Ringen runt om den inre cirkeln är bestående av huvudkriterierna ovan nämnda; *Access & linkages*, *comfort & Image*, *Uses & Activities* samt *Sociability*. I ytterligare en cirkel anges ett antal intuitiva eller kvalitativa aspekter utifrån bedömmandet av platsen (de gröna fälten). Den sista omslutande ringen (de blåa fälten) visar slutligen kvantitativa aspekter som kan mätas via statistik eller forskning. Vad en god offentlig plats är, sammanfattar organisationen med följande beskrivning.

"Great public space are where celebrations are held, social and economic exchanges take place, friends run into each other, and cultures mix. They are the "front porches" or our public institutions- libraries, field houses, neighbourhood schools- where we interact with each other and government. When the space works well, they serve as stage for our public lives."

(Project for Public Spaces, 2014b)

Även *American Planning Association*, APA, har tagit fram en lista av egenskaper och riktlinjer för goda offentliga platser. Vad *Public space* är, samt vad som krävs för att kunna analysera public space beskriver organisationen såhär;

"A public space may be a gathering spot or part of a neighbourhood, downtown, special district, waterfront, or other area within the public realm that helps promote social interaction and a sense of community. Examples include spaces such as plazas, town squares, parks, marketplaces, public commons and malls, public greens, piers, special areas within convention centers or grounds, sites within public buildings, lobbies, concourses, or public spaces within private buildings. As with all categories of Great Places,

it is important to identify what sets a space apart from others spaces to qualify it for a Great Spaces designation. Public Spaces must be at least 10 years old. “

(American Planning Association, 2014b)

Till skillnad från PPS som sammanfattar den goda platsen med hjälp av några meningar, väljer APA att beskriva den goda platsens egenskaper med hjälp av en lista i punktform bestående av åtta punkter.

- *Promotes human contact and social activities.*
- *Is safe, welcoming, and accommodating for all users.*
- *Has design and architectural features that are visually interesting.*
- *Promotes community involvement.*
- *Reflects the local culture or history.*
- *Relates well to bordering uses.*
- *Is well maintained.*
- *Has a unique or special character.*

(American Planning Association, 2014b)

APAs riktlinjer för goda publika platser indelas sedan in i tre olika rubriker, där varje rubrik är bestående av ett flertal punkter och frågor. APAs tre olika rubriker är; *Features and Elements*, *Activities and Sociability* samt *Unique qualities, Traits and Characteristics*. (American Planning Association, 2014b)

Även om frågorna endast är fördelade till tre olika rubriker ryms en mängd frågor samt olika påståenden. Hur resultatet kan presenteras eller huruvida metoden är utvärderad framgår inte. Inte heller hur resultatet skulle kunna presenteras för att jämföra olika platser.

Även i Europa finns exempel på företag och organisationer som inriktat sig på att värdera offentliga miljöer. I England finns ett nationellt kvalitetssystem för parker och grönområden, *The Green Flag Award* som lanserades 1996 för att uppmärksamma och belöna de bästa grönområden i Storbritannien. Det är utifrån oberoende domares värderingar av parkers kvaliteter, vid en viss tidpunkt, som avgör parkens slutliga index. Systemet som beskrivs som mycket framgångsrikt har också pilotprojekt i Holland och Tyskland. (The Green Flag Award, 2014a)

Till skillnad från de tidigare nämnda organisationerna, där modellen ses som ett verktyg för att förbättra platser och som en del av planeringsstadiet kan *The Green Flag Award* mer räknas som en kontroversiell organisation där parkerna, för att behålla *Green Flag status*, varje år måste delta på nytt. De åtta olika faktorerna som betygssätts är följande:

- *A welcoming place*
- *Healthy*
- *Safe and secure*
- *Clean and well-maintained*
- *Sustainability*
- *Conservation and heritage*
- *Community involvement*
- *Marketing*
- *Management*

(The Green Flag Award, 2014b)

3.5.2 Forskning kring Space qualities

Rapport *Linking the quality of public spaces to quality of life* (Beck) som publicerades 2009 beskriver förhållandet mellan kvaliteten av offentliga platser och påverka på människors livskvalitet framtagen av organisationen CABE, (Commission for Architecture and the Built Environment). Som år 2004 startade en forskningsstudie för att utreda ekonomiska, sociala och miljömässiga värdet av väl utformade, välskött, högkvalitativa offentliga platser.

I Becks rapport presenteras en enklare mall som bygger på forskning av CABE (CABE Space, 2005a; CABE Space, 2005b; CABE Space, 2005c; CABE Space, 2006; CABE Space 2007) om hur platsers kvaliteter kan mätas, för att sedan möjliggöra vidare forskning om länken mellan kvalitativa offentliga platser och nivån av livskvalitet. (Beck, 2009, sid. 240)

Beck skriver det saknas nationella verktyg och indikatorer för att mäta offentliga platserns kvalitet, men beskriver studiens tillvägagångssätt såhär”... the researchers for this scoping study chose a combination of objective and subjective indicators relating to particular dimensions of the design, conditions, function and ecological quality of public spaces.” (Beck, 2009, sid. 245)

Parametrarna för att mäta offentliga platserns kvalitet (Safety, maintenance, comfort) samt parametrar för livskvalitet (Feeling of safe, health and social well being) presenteras i texten, samt en tabell med Becks sammanfattning av parametrar för *public space qualities*.

- **Condition/ maintenance-**
 - *Robust,*
 - *Adaptable*
- **Design-**
 - *Legible,*
 - *Has a sense of enclosure,*
 - *Well-designed*
- **User-**
 - *Healthy,*
 - *Has space for social interactions,*
 - *Fulfilling,*
 - *Relaxing*
- **Function-**
 - *Community resource,*
 - *Vital and viable,*
 - *Functional*

(Beck, 2009, sid. 245)

I den andra rapporten, *Evaluating Public Space* (Mehta, 2013) presenteras ett *public space* index baserat på fem olika dimensioner eller aspekter. Mehta beskriver själv sin studie såhär; "...this paper creates a public space index to assess the quality of public space by empirically evaluating its inclusiveness, meaningfulness safety, comfort and plesurability." (Mehta, 2013, sid. 53)

Som grund till de index hon presenterar hänvisar Mehta till teoretiska och empiriska forskningsmetoder, där flertalet kända författare och verk, Gehl, Carr, Lynch, Jacobs m.fl. nämn för att stödja olika resonemang och värderingar.

I Mehtas index som endast behandlar *Urban public open space*, analyseras platser utifrån de olika parametrarna;

- *Plesurability*
- *Inclusiveness*
- *Meaningful Activities*
- *Comfort*
- *Safety*

(Mehta, 2013 sid. 58)

Resultatet från det framtagna Indexet presenteras i en geografisk form, en pentagon, som även möjliggör jämförandet av olika offentliga platser, då varje indexresultat skapar en unik polygon.

5. Det framtagna verktyget

Den här delen av uppsatsen syftar till att presentera ett verktyg, som sedan skall kunna användas för att kommunicera och beskriva stadens offentliga rum.

5.1 Utvecklingen av verktyget

Samtliga dimensioner och variabler har arbetats fram med stöd från tidigare framtagna metoder för att mäta *space qualities*. Intresset för att vidareutveckla de redan existerande metoderna skapades då författarens uppfattning var att det dels fanns variabler som ingick i vardera metoden, men att det även fanns ett antal variabler som varierade från metod till metod. Efter att samtliga variabler studerats genom litteraturstudier, och därefter betraktats som intressanta och betydande för stadsrummets kvalitet, skedde sammanställandet av mallen då de validerade variablerna placerades under respektive dimension.

Först utformades en mall med fem olika dimensioner, med främst Mehta (2013) som förbild. Därefter utökades mallen med *Tillgänglighet* samt *Skötsel och Unika karaktärer* efter inspiration från *American Planning Association* (APA, 2014b). Mallen lånar också *Project for Public Spaces* (2014b) dimension *Tillgänglighet*. På så sätt kan framställandet av *space qualities*-verktyget ses som en vidare bearbetning av tidigare mallar eller metoder.

5.2 Beskrivning av verktyget

Space qualities-mallen är uppbyggd av tre olika typer av variabler;

- Landskapsarkitektens bedömning av platsen
- Besökarnas upplevelser av platsen
- Landskapsarkitektens bedömning av platsens samhällsfunktion och historia

Samtliga variabler formuleras som påståenden samt presenteras på ett sådant sätt att de alltid är möjligt att applicera den på det offentliga stadsrummet, oavsett kontext, språkliga samt kulturella skillnader.

Mallen består av totalt 77 variabler fördelade över de 7 olika nyckelord eller dimensionerna; *Säkerhet*, *Aktiviteter*, *komfort*, *Upplevelsevärde*, *Gemenskap*, *Tillgänglighet*, samt *Unika karaktärer och skötsel*.

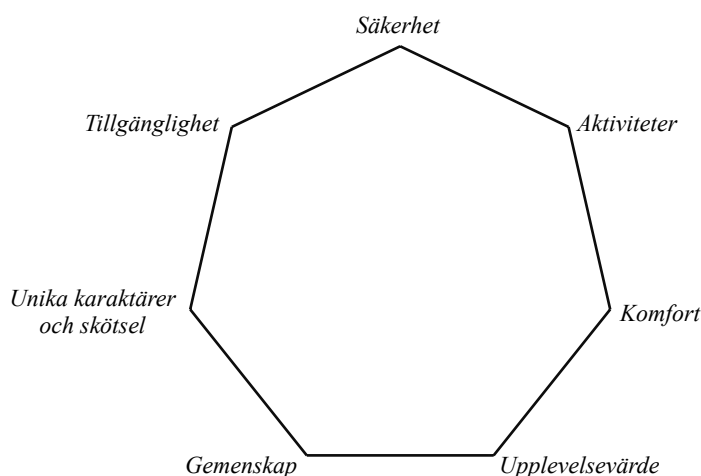
Samtliga 77 variabler som behandlas har utformats med litteraturstudien, samt tidigare framtagna modeller som stöd. (Se mallen i sin helhet i bilaga 1, sid.30-43)

De sju olika parametrarna kan illustreras av en enkel geometrisk form (figur 3) där varje parameter representerar ett hörn.

För att mäta platser kvaliteter vägs observationer, enkätundersökning och fakta om platsen samman.

I ett försök att höja insamlingsmetodens kvalitet har enkätundersökningen genomförts som en intervju på den specifika platsen, vilket i sig resulterat till ett större engagemang, då de besökarna som först var skeptiska till fylla i enkäten övertygades då författaren fick möjlighet att fånga personens intresse genom att berätta om bakgrunden och syftet med studien. Intervjuerna ägde rum på de fyra utvalda platserna i Toulouse; *Place du Capitole*, *Place Saint-Gorges*, *Place du président Thomas Wilson* samt *Place de Damloup* (Tabell.1)

Följande sidor syftar till att kort beskriva de olika dimensionerna, följt av en lista med författarens validerade variabler för respektive dimension.

Figur 3. Dimensioner för att mäta *space qualities*

Tabell 1. Deltagande i studien

		Place du Capitole		Place Saint-Gorges		Place du président Thomas Wilson		Place de Damloup	
		Antal	%	Antal	%	Antal	%	Antal	%
Totalt		14		14		12		12	
Ålder	15-34	7	50	10	64	9	75	8	67
	35-54	3	21	2	0	0	0	3	25
	55-74	4	29	2	12	2	17	0	0
	Över 74år	0	0	0	7	1	8	1	8
Kön	Man	5	36	4	29	7	58	7	58
	kvinna	9	64	10	71	5	42	5	42

5.3 Dimensioner

5.3.1 Säkerhet

Flertalet faktorer påverkar en plats säkerhet, både huruvida platsen upplevs säker, samt vad brottsstatistiken kan berätta om platsen. Vid framtagandet av detta index har fokus främst valts vid individens upplevelser av platsen.

Otrygghetskänslor finns både hos den enskilda individen, men kan även skapas i olika sociala sammanhang. "Trygghet handlar om känslor, något som är mycket svårt att påverka och förändra men ofta är knutna till platser. Genom att förändra platser går det också att påverka några av de känslor som är starkt förknippade med otrygghet" (Boverket, 2010, sid.3) För att verifiera viktiga punkter till indikatorn av platsens trygghet, har bland annat skriften *Plats för trygghet Inspiration för stadsutveckling* (Boverket, 2010) studerats. Skriften fokuserar på hur utformningen av den fysiska miljön kan påverka känslan av trygghet eller otrygghet.

Av de studerade metoderna (American Planning Association (APA, 2014b); Beck, 2009; Project for Public Spaces (PPS, 2014,b); Mehta; 2013) var det endast Mehta som låtit platsens säkerhet ingå som en egen dimension, men flertalet faktorer relaterade till trygghet/säkerhet har även summerats från de övriga metoderna då variablerna relaterade till trygghet ingått som en del av de övriga dimensionerna.

Mehta belyser komplexiteten kring känslan av trygghet och nämner en rad faktorer som han menar är direkt eller indirekt kopplade till en plats; "Empirical research shows that the sense of perceived safety from crime is affected by the physical condition and maintenance, the configuration of spaces, the types or land use, the alterations and modification made to the environment, and the presence or absence of, and the type of people." (Mehta, 2013, sid. 60).

Studier visar att människan generellt känner en större trygghet där det finns butiker och offentliga byggnader. (Perkins et.al., 1993) En faktor som även Jacobs (1961) nämner i sin avhandling om stadens gator, där hon även identifierar butiker, barer, restauranger och andra "third places" som grundkomponenter för kontroll och säkerhet av offentliga platser.

Newman (1972) skriver att närvaron av människor ökar upplevelsen av säkerhet, samt att välsköta, komfortabla, platser där besökarna känner en högre grad av gemenskap upplevs som mer trygga. "The strongest associations were found between safety and indicators measuring perceptions of where respondents lived; feelings of attachment to people and place; community safety; and individual feelings of safety and enjoyment." (Beck, 2009, sid. 246) Tesen stöds även av Boverkets studie som visat att platser med en högre grad av graffiti, klotter, vandalism och dåligt omhändertagna hus känns mer otrygga och är mindre använda

än platser i mer välsköta områden. (Boverket, 2010, sid. 25)

Till faktorer som är avgörande för platserns upplevda säkerhet nämns också platsens trafiksituation, "... in the context of public space, safety is a person's ability to feel safe from the social and physical factors from crime and traffic." (Mehta, 2013, sid. 60) men även platserna grad av komfort beskrivs ha ett starkt samband med synen av platsens säkerhet. "On the whole the same stronger associations for safety were also found for indicators of comfort in public space." (Beck, 2009, sid. 246)

Brottsförebyggande rådet som i sin skrift fokuserar på jämställdheten menar att kvinnor i högre utsträckning än män upplever otrygghet på offentliga platser och därför även i större utsträckning undviker att vistas på de platser som de upplever otrygga. (Brottsförebyggande rådet, 2010) Samtliga metoder som granskats nämner förhållandet mellan män och kvinnor som en viktig faktor.

Brottsförebyggande arbete, att minska brottsligheten och öka platsens trygghet kan ske på olika sätt. Allt oftare används kameraövervakning som ett medel för att förebygga brott trots detta är effekterna omdiskuterade då kameraövervakning även kan leda till en större otrygghet och negativa intrång i den personliga integriteten. (Boverket, 1998; Brottsförebyggande rådet, 2007). Rätt använd kameraövervakning sägs dock i gynnsamma förhållanden bidra till att förebygga brott. (Brottsförebyggande rådet, 2003 sid.11)

Utformningsmässigt upplevs rum som är överblickbara, med fri sikt där individen lätt kan orientera sig samt har en god fysisk och visuell kontakt med omgivningen, som mycket fördelaktiga för upplevelsen av trygghet. (Boverket, 2010; Jacobs, 1961)

Variabler för säkerhet

- Platsens visuella och fysiska anslutningar och öppningar mot omgivande gator eller utrymmen.*
- Platsen nås på ett säkert sätt. (T.ex. förekomsten av trottoarer och övergångsställen i anslutning till platsen)*
- Trafiklösningens utformning på platsen med tanke på individernas säkerhet.**
- Känslan av trygghet från befintliga övervakningskameror, säkerhetsvakter, personal osv.**
- Platsens grad av skötsel samt upplevelsen av platsen skick i övrigt.*
- Engagemang hos individen, för att hålla platsen välvårdad.*
- Platsens intryck av att vara en vänlig och välkomnande plats samt skapar förutsättningar till att stanna upp.*
- Människor ler och talar med varandra.*
- Balansen mellan kvinnor och män som passerar eller uppehåller sig på platsen.*
- Känslan av trygghet under dagtid**
- Upplevelsen av belysningens kvalitet under dygnets mörka timmar.*
- Känslan av trygghet under dygnets mörka timmar.**

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

5.3.2 Aktiviteter

Historiskt har det offentliga rummet i staden tjänat som utrymme för de grundläggande behoven. Det offentliga stadsrummet var stadens arena för kommunikation och underhållning samt platsen för politiska, religiösa, kommersiella, och sociala möten. (Mehta, 2013, sid. 55) Men även idag är vi i stor utsträckning beroende av de offentliga platserna för olika aktiviteter. Det offentliga rummet skapar möjligheter för människor att mötas och diskutera, vilket i sig är viktigt för förståelsen för andra människor, samt avgörande för demokratin. (Berman, 1986; Arendt, 1957)

Gehl skriver att i goda offentliga stadsrum pågår tre sorters uteaktivitet; *Nödvändiga aktiviteter*, *frivilliga aktiviteter* samt *sociala aktiviteter*. (Gehl, 2010, sid. 9) De nödvändiga aktiviteterna sker, enligt Gehl oberoende av den fysiska gestaltningen av platsen, så som transporten till och från arbetet samt för nödvändiga inköp. De frivilliga samt sociala aktiviteterna skriver Gehl har ett direkt samband med det offentliga rummets kvalitet och gestaltning. Med frivilliga aktiviteter menar Gehl aktiviteter som att njuta av solen en stund eller studera förbipasserande. Till de sociala aktiviteterna räknas, enligt Gehl, integrationen mellan människor. Exempel på sociala aktiviteter kan vara att träffas och umgås på ett av platsens kaféer, spela boule eller delta i evenemang som arrangeras på platsen.

Som tidigare nämnts finns det ofta en stark länk mellan de olika dimensionerna i den framtagna mallen. Till exempel kan platser som upplevs otrygga skapa begränsningar som hindrar framför allt kvinnor från att delta i olika frivilliga och sociala aktiviteter. (Boverket, 2010, sid.12) Platserns upplevelsevärde och komfort är också avgörande för vilka aktiviteter som pågår på platsen.

Jacobs beskriver funktionsblandningen som betydande för social mångfald. Hon skriver att den levande staden, kan och bör rymma en mångfald, i form av invånarnas etnicitet, av utbud på service samt av funktioner och tjänster. (Jacobs, 1961, sid.169-170).

Många betydelsefulla offentliga rum är, men behöver nödvändigtvis inte vara sociala rum. Därför har dimensionen *Aktiviteter* främst betygsatts utifrån huruvida det offentliga ger en känsla för *community-gathering third space*. Detta uttryck kan på svenska översättas till huruvida rummet stödjer samhället genom att vara en social plats, där utformningen stödjer olika aktiviteter och beteenden. "Samhällsplaneringen ska ge samma möjligheter till sociala och fysiska aktiviteter för invånarna oavsett kön, dag som kvällstid. Det innebär att den fysiska miljön måste ha en mångfald. Planering och utformning kan möjliggöra en flexibel användning av stadens miljöer, som skolgårdar,

mötesplatser och idrottsanläggningar." (Boverket, 2010 sid. 20)

Variabler för Aktiviteter

- Platsen ger en känsla av *community-gathering third space*.*
- Platsen ger utrymme för en mängd olika aktiviteter och beteenden.**
- Platsens utformning och design upplevs lämplig för de aktiviteter och beteenden som platsen rymmer.**
- Platsens flexibilitet ger utrymme för flera olika användningsområden.*
- Platsens alla delar är välanvända*
- Platsens används under dygnets alla timmar*
- Platsen upplevs som en naturlig mötesplats, där människor ofta träffas på välkända ansikten.*
- Det finns en diversitet av företag samt andra användningsområden utmed platsens kanter.*
- Företagen och de andra användningsområdena utmed platsens kanter upplevs berika platsen.**
- Matställen eller livsmedelsbutiker finns inom eller vid platsens kanter.*

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Figur 4: Place de la Comédie, Montpellier. En plats av ständig liv och rörelse, fylld av olika permanenta- och tillfälliga aktiviteter. Vy från författarens bostad. (Foto: Johanna Holgersson 2011-06-09)

5.3.3 Komfort

Upplevelsen av komfort beror ofta på en mängd olika faktorer (Mehta, 2013, sid. 60), så som upplevelsen av trygghet, besökarens kännedom om platsen, känslan av tillhörighet men även platsens fysiska skick samt dess mikroklimat. Dimensionen *Komfort* är, med andra ord, direkt kopplad till många av de andra dimensionerna i detta index.

Det finns mycket skrivet om platser och mikroklimat. Mehta beskriver att ett mikroklimat är ett förhållande skapat efter förändringar av det naturliga klimatet, för att ge bättre förutsättningar och främja olika typer av utomhusaktiviteter. (Mehta 2013, sid. 61) Gehl (2010b) skriver att god gestaltning skapar gynnsamma förhållanden med tanke på väder och vind. Han menar att *den goda platsen* ger möjligheten att, från ett skyddat läge kunna överblicka platsen. Vidare beskriver Gehl att *mjuka kanter* med bland annat uteserveringar längs platsens kanter ger goda möjligheter för förbipasserande att stanna upp och dröja sig kvar på platsen. *Mjuka kanter* bidrar även till att skapa rum i rummet samt beskrivs som ett sätt att öka rummets detaljeringsgrad vilket en i sig ökar känslan av ett välmöblerat, familjärt och välbesökt rum.

Variabler för *Komfort*

- Känslan av komfort och säkerhet.**
- Bedömning av antalet sittplatser utifrån platsens storlek och användning.*
- Möjligheten att välja sittplats i sol eller skugga samt i skyddat läge med utsikt över platsen.*
- Möjligheten att slå sig ner utan att vara i vägen för gods, leveranser eller övrig trafik samt utan att behöva betala för tjänster.*
- Platsens grad av möblering och andra utsmyckningar.*
- Besökarna väljer att återkomma till platsen regelbundet.**
- Platsens är tillgänglighetsanpassad.*
- Upplevelsen av olägenheter som buller från trafik eller annat slag.**
- Platsen har vägar stigar eller öppna ytor som leder dit besökaren vill.*
- Förekomsten av element som direkt avskräcker besökaren från att använda eller besöka platsen.*
- Platsen upplevs öppen och tillgänglig.**

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

5.3.4 Upplevelsevärde

Ett högt upplevelsevärde ger platser som är föreställbara, *imageable*, och har en hög grad av rumsliga kvaliteter samt sensorisk komplexitet. (Mehta, 2013, sid. 61)

Lynch (1960) som i sin studie, om hur människor orienterar och navigerar, beskriver hur människor har

en benägenhet att skapa sig en mental bild av staden. Lynch kallar detta "imageability" och definierade det som kvalitén på fysiskt objekt, vilka ökar sannolikheten för att framkalla en stark bild av platsen som en del i staden. Lynch konstaterar även att platser med hög "imageability" ofta har flertalet faktorer som tillsammans ger ett samlat intryck vilket i sig skapar förutsättningar för komfort samt upplevelsevärde.

"It is that shape, color, or arrangement together which facilitates the making of vividly identified, powerfully structured, high useful mental images of the environment" (Lynch, 1960, sid.9)

I detta index bedöms även platserns gestaltning i fråga om proportion och skala då känt är dess betydelse för att skapa intressanta vistelsezoner samt en rumsbildande miljö. Samt platserns diversitet och förmåga att skapa rum i rummet. Jacobs skriver om betydelsen av möten och tillit, men nämner också att lika viktig är, möjligheten till avskildhet (Jacobs, 2005) s.k. *mjuka kanter* är ett exempel då bland annat uteserveringar eller andra rumsbildande element längs platsens kanter, bidrar till att skapa rum i rummet. De små rummen ger möjlighet för individen att dra sig undan och på avstånd betrakta de förbipasserande. (Gehl, 2010b) Även om unika karaktärer ingår, som en egen del av detta index bedöms bland annat minnesvärd arkitektur, konst samt arkitektoniska element så som monument eller *Landmarks* (Lynch, 1960)

Boverket nämner även konst som en viktig del för att skapa intressanta miljöer.

"konst i kombination med funktion, lek och ljussättning kan skapa offentliga rum som är tilltalande, roliga, trygga och attraktiva att vistas i för människor" (Boverket, 2010, sid.25)

Variabler för *Upplevelsevärde*

- Platsens generella bedömning av skala och proportionalitet som förutsättning till att skapa en intressant vistelseyta. (även siktlinjer/vyer och andra kvaliteter)*
- Platsens utformning bidrar till att skapa en rumsbildande atmosfär.*
- Besökaren får en känsla av mindre rumsligheter i det stora rummet.*
- Platsen har en variation som skapar en känsla av kreativitet, lekfullhet eller överraskningar.*
- Platsen erbjuder en diversitet av material och element. (kan vara både i form olika hårda material och/eller vegetation.)*
- Platsen rymmer en densitet av element som skapar sinneskomplexitet.*
- Det finns ett eller flera fysiska element gör platsen till en naturlig knutpunkt eller mötespunkt.*
- Platsen innehåller minnesvärd arkitektur (eller minnesvärda landskapselement). (Imageability)*
- De omgivande byggnaderna har en intressant, varierande och/eller en detaljerad arkitektur, med en mångfald i arkitektoniska element eller funktioner som ger dem dess kvaliteter.*
- Fasaderna som omger platsen har en god genomsläpplighet som ökar den visuella och fysiska tillgängligheten samt skapar siktlinjer och/eller intressanta vyer.*

- Platsen upplevs attraktiv.**

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Figur 5: Miroir d'eau. Bordeaux. Det är en upplevelse att se stora som små roas. Vattenspegeln och det anslutande gångstråket längs kajen är ofta väl besökt. Författaren som själv varit bosatt ett stenkast bort, har spenderat många timmar vid platsen, för att njuta av utsikten så väl som barnens skratt och värmen av solen. (Foto: Hannes Heucke 2011-06-09)

5.3.5 Gemenskap

Gemenskap ger en känsla av människors identitet, vilket i sin tur skapar en känsla för tillit. (Jacobs, 2005, sid. 79)

”Public space is a space of participation. It is an arena for the collective voice and shared interests, but also the space where the defences and conflicts of various groups play out. In discussing the publicness of public space.” (Mehta, 2013, sid. 57)

För att skapa platser med god gemenskap skriver Jacobs att det krävs en tillräckligt hög andel människor som rör sig i området, såväl boende samt människor tar sig till platsen av andra orsaker. (Jacobs, 2005, sid. 169-170) *Project for Public Spaces* skriver att kvalitativa platser bör ge utrymme för individen, men även för människor att socialisera med andra individer.

”A space that is used by both singles and people in groups is better than one that is just used by people alone because it means that there are places for people to sit with friends, there is more socializing, and it is more fun.” (Project for Public Spaces, 2014b)

Boverket skriver att balansen mellan män och kvinnor är speciellt viktig för den upplevda känsla av trygghet och gemenskap.

”.... åtgärder som medför att fler kvinnor tar del i det offentliga rummet ger en ökad trygghet generellt för alla människor som rör sig där, inte minst för andra kvinnor.” (Boverket, 2010, sid. 18)

Balansen mellan kvinnor och män nämns dessutom som en viktig variabel enligt både Mehta (2013) samt Project for Public Spaces, (2014b)

Variabler för *Gemenskap*

- Närvarande av människor av alla olika åldrar.*
- Balansen mellan män och kvinnor. (Kvinna är mer måna om det utrymme som de använder.)*
- Platsen används av en mix av åldrar och etniska grupper som speglar samhället i stort.*
- Platsens utformning gynnar social interaktion och/eller skapar en känsla av gemenskap och grannsamja. (Utrymme för flexibilitet, tillfälliga arrangemang etc.)*
- Platsens möjligheter för en mängd olika aktiviteter och beteenden.*
- Besökarnas upplevda möjlighet till att leda samt delta i aktiviteter och evenemang.**
- Platsen utesluter inte vissa personer eller beteenden genom skyltar eller normer.*
- Utformningen av platsen uppmuntrar till kommunikation eller interaktion mellan främlingar.*
- Platsen upplevs som en naturlig mötesplats där människor känner igen varandra till ansikte eller namn.*
- Människor ler, samt söker ögonkontakt med varandra.*
- På platsen vistas människor inte enbart själva, utan även i grupper eller i par.*

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

5.3.7 Tillgänglighet

”Att bygga och forma trygga miljöer för alla innebär att stadsmiljön ska vara tillgänglig. Blir staden tillgänglig för personer med funktionsnedsättning av olika slag stärks tryggheten sannolikt också för andra.”

(Boverket, 2010, sid. 18)

Project for Public Spaces, (2014b) belyser betydelsen av platsens kopplingar med den omgivande staden. Att platser är fysiskt och visuellt tillgängliga, samt lätta att ta sig runt beskrivs som viktiga faktorer för en framgångsrik plats. (Project for Public Spaces, 2014b) Dimensionen tillgänglighet berör således de två aspekterna; att kunna ta sig till platsen, samt att kunna beträda platsen för att delta i aktiviteter. (Mehta, 2013, sid. 58) Platser bör speciellt vara tillgängliga för fotgängare, som utan att riskera någon fara, säkert ska kunna nå platsen. (Project for Public Spaces, 2014b) Mehta (2013) skriver att offentliga rum är utrymme för deltagande, och inräknar både diversitet av besökare samt platserns tillgänglighet, och geografisk placering i staden under dimension *Inclusiveness*.

Sist bör även förbindelsen med den omgivande arkitekturen nämnas. En god förbindelse, med en intressant arkitektur, butiker, restauranger eller andra be-

söksmål längs platsen kanter beskrivs både öka intresset för platsen, samt ökar platsens *bild* i staden. (Lynch, 1960)

Variabler för *Tillgänglighet*

- Bedömningen av platsens tillgänglighet (platsen går att nå till fots, med cykling samt via kollektivtrafik).*
- Platsen är centralt belägen intill andra besöksmål, såsom bibliotek, postkontor, parker entréer, osv.*
- Platsen upplevs öppen och tillgänglig.**
- Platsen är lätt att hitta (visuellt synbar på avstånd eller väl skyltad).*
- Fotgängarnas företräde före andra fordon. (Större fordon försvårar eller förhindrar inte fotgängare eller cyklister från att nå platsen).*
- Platsens öppettider (begränsar eller utesluter ett vistelse).*
- Kontroll av ingång/utgång till det offentliga rummet. (närvaro av låsbara grindar, staket etc.)*
- Platsens utformning är tillgänglighetsanpassad.*
- Närvaro av människor med olika slags fysiska förmågor.*
- Diversitet av människor med olika åldrar (inklusive barn och äldre).*
- Förbindelserna mellan platsen och de intilliggande byggnaderna.*
- Boende i de intilliggande byggnaderna tros använda platsen.*

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen.

5.3.6 Unika karaktärer och skötsel

Dimensionen *Unika Karaktärer och skötsel*, kan beskrivas som den sjunde och sista. Som tidigare nämnts om regeneration och globalisering, har platserns identitet och kulturella värden en direkt koppling till social och ekonomisk utveckling. En välbesökt plats har i sin tur positiv påverkan på de flesta av *space qualities* – verktygets faktorer.

Dimensionens variabler rör både platsens grad av skötsel samt dess unika karaktärer, då ofta, platser kända nationellt eller internationellt, med hög turism kan beskrivas innehålla unika karaktärer i form av historiska och kulturella kopplingar. ”Det är många som uppskattar kulturmiljöer och det historiska sammanhang som de tillför för staden. Dessa miljöer bidrar ofta till att stärka stadens eller tätortens identitet.” (Boverket, 2010, sid.21) Boverket skriver även att stadens viktiga kulturella platser har en tendens att vara mer välskötta och är högre prioriterade än många av stadens andra offentliga rum. Boverket belyser dock att det självklart finns undantagsfall, historiska platser eller kulturmiljöer i staden som låtit överges av en eller annan anledning. Välskötta platser kan enligt boverket även ses som en viktig faktor till ökad trygghet. ”Att förändra kulturmiljöer för att underlätta för turism ur ett trygghetsperspektiv innebär ibland tillgänglig-

hetsåtgärder, något som måste göras med noggrannhet att det syns att någon bryr sig om platsen och bjuder in till vistelse i den” (Boverket, 2010, sid. 21)

Av de analyserade metoderna är det endast APA som belyser betydelsen av unika karaktärer, och benämns en rubrik *Unique qualities, Traits and Characteristics*.

Som tidigare nämnts kan en lägre nivå av skötsel ge ett intryck av att samhället har övergett platsen, vilket i sin tur ofta leder till en högre grad av graffiti, klotter, vandalism samt otrygghet. Detta kan i sin tur leda till att människor väljer att inte vistas på platsen i lika stor utsträckning. (Boverket, 2010. Sid. 25) Beck (2009, sid. 247) konstaterar även att fattiga områden, har färre och sämre skötta offentliga platser. Däremot menar hon att mer välskötta områden kan kopplas samman med ett flertal positiva följder. ”The stronger associations were found between maintenance and indications relating to satisfaction with where people live; feeling of attachment to people and place and community safety; and feeling of satisfaction and enjoyment with life in general.” (Beck, 2009, sid. 246)

Att mäta en plats kulturella värden anses i detta index kunna mätas genom hur pass välkänd platsen är inom staden så väl som nationellt och internationellt.

Variabler för *Unika karaktärer och skötsel*

- Platsen ger ett gott första intryck.*
- Platsen har en historia som lever kvar från generation till generation. (I vilken utsträckning?)*
- Platsen har arkitektoniska element eller ett andra uttryck som gör platsen unik.***
- Platsen har en betydelse, eller är extra viktig av en eller annan anledning. (Speciella karaktärer eller element som förstärker eller bidrar till detta.)*
- Platsens upplevs intressant**
- Människor fotograferar på platsen. (Det finns intressanta motiv att fotografera?)*
- Platsen återspeglar den lokala karaktären och kulturen.*
- Platsens grad av skötsel samt upplevelsen av platsen skick i övrigt.**
- Människor tar med sig sina vänner och släktingar för att se eller besöka platsen**
- På platsen arrangeras evenemang som ger platsen en attraktivitet. (Underhållning eller föreställningar, fritids- eller idrottsliga evenemang, kulturella evenemang, marknader, utställningar, mässor, festivaler, evenemang etc.)*

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen.

*** Variabler summerade efter bedömning av platsens samhällsfunktion och historia

Figur 6: MFO-Parken, Neu-Oerlikon. Zürich (Foto: Johanna Holgersson 2011-10-09)

5.4 Sammanställning och viktning

Att mäta platserns kvaliteter eller *Space qualities* är mycket komplext och ännu inte väl utforskat. Mehta (2013) som tidigare gjort ett försök till att presentera platser som en grafisk modell skriver först att; vid viktningen av de olika dimensionerna, borde ett hänsynstagande ges då de förväntade användningsområdena eller målgruppen för platsen kan variera mycket. Han konstaterar dock samtidigt att ett sådant hänsynstagande endast skulle försvåra summeringen av den övergripande kvaliteten av det offentliga rummet.

Mehta har även valt att värdera de olika variablerna inom de fem dimensionerna och skriver följande; ”...the author weighted them based on other empirical literature on similar public spaces and on the empirical studies of numerous public spaces mentioned earlier.” (Mehta, 2013, sid.70). Mehta samtliga variabler har viktats mellan 0.4-2.

Således har, samtliga variabler i denna studie valt att viktas lika (1.0) med undantag från att de variablerna som evaluerats genom den intervjubaserade enkäten som fått en högre viktning då individernas upplevelser eller känslor bedömts som extra viktiga med tanke på att de enkätbaserade variablerna endast utgör 1/5 av de samtliga variablerna.

5.5 Statistisk algoritm

Alla platser behandlas oberoende, det vill säga – algoritmen använder endast insamlad variabeldata för en plats i taget. Uträkningen görs i två steg:

1. Först räknar man ut hur många poäng varje dimension får. Nedan formel används för att räkna poäng för en dimension.

Dimensionspoäng

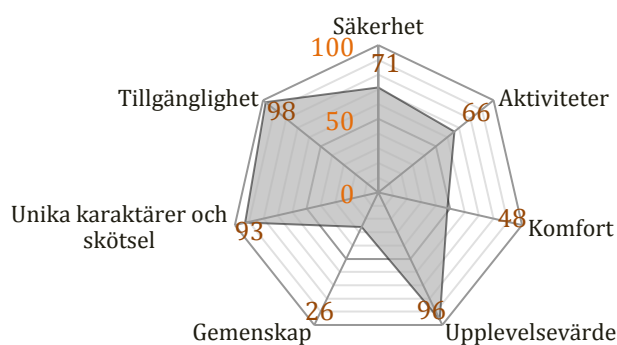
$$= 100 \frac{\sum_{\text{variabler i dimensionen}} \text{Vikt} \cdot \text{Betyg}}{\text{Maxpoäng för dimensionen}}$$

Alltså, om en dimension skulle få max betyg för samtliga variabler skulle ”dimensionspoängen” bli 100.

2. Alla dimensionernas poäng summeras för att ge ett index som beskriver platsens totala kvalitetsnivå. Eftersom verktyget tar hänsyn till sju dimensioner blir det teoretiska maxvärde för en plats 700 poäng.

Platsens index enligt verktyget

$$= \sum_{\text{Samtliga dimensioner}} \text{Dimensionernas poäng}$$

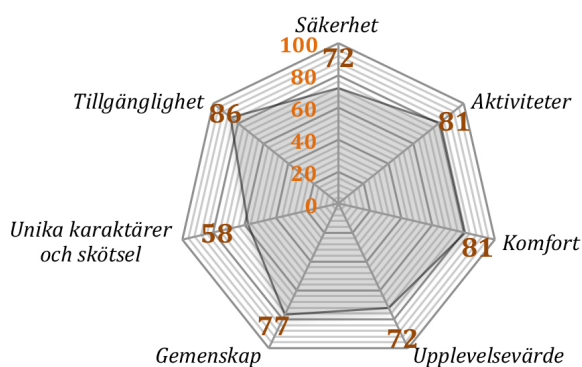

Figur 7: Princip för presentation av *Space Qualities*.

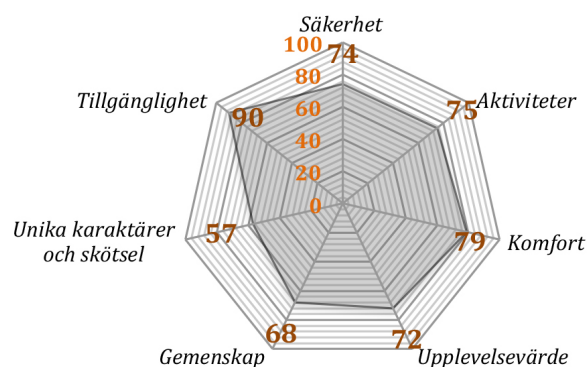
6. Tillämpning av verktyget

Nedan presenteras resultaten från pilotstudien. Resultatet från fyra platser i Toulouse presenteras som grafiska diagram. Med hjälp av diagrammen kan platser enkelt jämföras utifrån de olika dimensionerna.

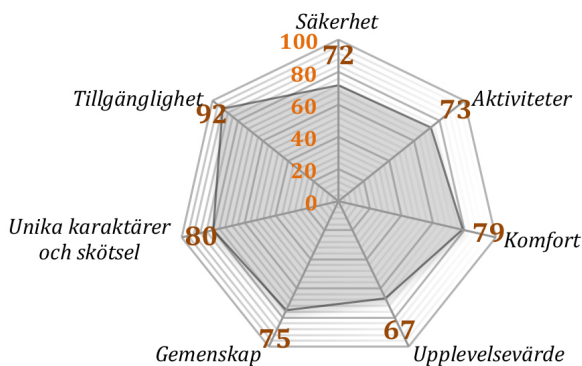
6.1 Grafiska modeller

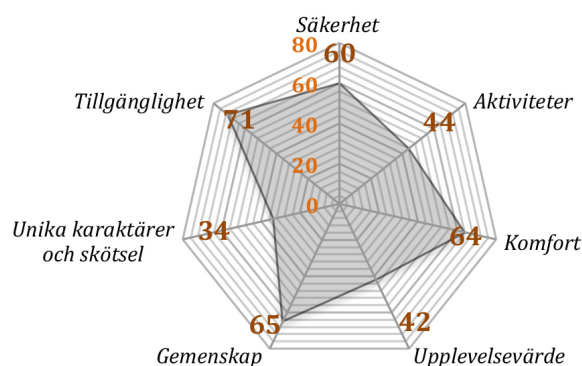
1. Place Saint-George (527/700)

3. Place du président Thomas Wilson (515/700)

2. Place du Capitole (538/700)

4. Place de Damloup (380/700)

Figur 8. Resultatet från den genomförda pilot studien

6.2 Summering av resultatet

Resultatet från undersökningen visas i figurerna o. Efter sammanslagningen av de samtliga sju dimensionerna (maximalt värdet 700) har *Place du Capitole* totalt fått den högsta noteringen (538) följt av *Place Saint-Georges* (527) och *Place du président Thomas Wilson* (515). Även det högsta totala värdet för en enskild dimension fick *Place du Capitole* då dimensionen *Tillgänglighet* fick värdet 92/100. Undersökningens näst högsta värde, som även det tillhörde dimensionen *Tillgänglighet* fick *Place du président Thomas Wilson*. Undersökningens lägsta värde (34/100) fick dimensionen *Unika karaktärer och skötsel* och platsen *Place de Damloup*.

Figur 9. Fyra platser i Toulouse
1. Place Saint-George 2. Place du Capitole,
3. Place du président Thomas Wilson,
4. Place de Damloup

6.3 Diskussion kring resultatet

Resultatet från pilotstudien, där *Space qualities*-verktyget applicerades, visar att tre av de fyra platserna, trots deras många olikheter, uppnådde ett liknade resultat (Figur 8). De generellt lägre värdena fick platsen *Place de Damloup*, som genomgående fick lägre värden i mallens samtliga dimensioner i jämförelse med de övriga platserna. För platsen *Place de Damloup* fick dimensionerna *Upplevelsevärde* (42), *Unika karaktärer och skötsel* (34) lägre värden, medan *Tillgänglighet* (71), *Gemenskap* (65), *Komfort* (64) samt *Säkerhet* (60) något högre värden. Platsen som bäst beskrivs som en liten kvartersplats, ett stenkast ifrån stadens mest centrala delar, samlar främst de boende, och arbetande i området, då en av platsens bistro lockar besökare från tidig morgon (då många dricker sin espresso före arbetet), till sena kvällar (då människor kommer för att umgås över ett glas vin).

Är då *Place de Damloup*, som fått lägre värden, en plats med lägre kvaliteter än de övriga undersökta platserna? Platsens eventuella brister kan således diskuteras utifrån det summerade resultatet men även utifrån unika variabler. Det absolut lägst värdet (samtliga variabler har betygsatts mellan 0-3, där 3 utgör bästa möjliga) fick platsen då besökarna fick svara på huruvida de upplevde platsen som trygg under dygnets mörka timmar. (Fråga 12 i tabellen för *Trygghet. Bilaga 1, sid. 31*) Medelvärdet 0,833 för de tolv som deltog i undersökningen visade att platsen upplevdes, av många, som otrygg. Dimensionens totala resultat (60) vägdes dock upp av bland annat frågor rörande balansen mellan kvinnor och män samt i vilken utsträckning människor ler eller talar med varandra, som även dem beskrivs som viktiga faktorer för att en plats ska upplevas som säker (Boverket, 2010)

Platsen *Place du Capitole*, utmärker sig även i pilotstudien, då dimensionen *Unika karaktärer och skötsel*, fått ett betydligt högre värde (82) än de övriga tre platserna. *Place du Capitole*, som tillhör de mer storslagna platserna, med den på många sätt, unika gestaltning och historiska kopplingen platsen bär på. *Place du Capitole* kan beskrivas som en av de främsta turistattraktionerna i Toulouse, där människor ifrån fjärran länder ofta fotografera eller avnjuter en måltid på någon av de många uteserveringarna. (Toulouse visit, 2014)

Under dimensionen *Gemenskap* räknas variabler som antalet aktiviteter, men även besökarnas upplevda möjlighet till att leda och delta i aktiviteter och evenemang, samt närvarandet av olika åldersgrupper. De platser som vid nästan samtliga observationstillfällen inkluderade personer ur samtliga åldersgrupper var *Place Saint-George* samt *Place du président Thomas Wilson*. De båda platserna besöktes under dagtid av pensionärer, men även av föräldrar och barn, då de både platserna inkluderade någon form av lekutrust-

ning, samt ett stort utbud av sittplatser.

Att samtliga av de undersökta platserna fick ett högt värde i dimensionen *Tillgänglighet* kan förklaras av att samtliga platser var centralt eller mycket centralt belägna i Toulouse, samt att samtliga platser utformning fått höga värden både av observatören men även av besökarna, då samtliga upplevde platserna som tillgänglig/tillgänglighetsanpassad.

7. Avslutande reflektion

Diskussion

Betydelsen av unika karaktärer som American Planning Association nämner i sina riktlinjer för goda offentliga platser (APA, 2014b), men även diskussionen kring kulturstyrd stadsomvandling (Colomb, 2011; URBACT, 2006; Pratt, 2009) kan båda kopplas till städernas mål om en god social så väl som ekonomisk utveckling. (Gospodini, 2002) Stadens *bild* som både nationellt men också internationellt påverkas positivt av bland annat kulturella satsningar, men också unika karaktärer i staden som bidrar till ett ökat intresse med bland annat ökad turism som följd.

Kulturella kvaliteter är dock mycket svårt att bedöma och värdesätta. Detta bör nämnas, då det förmodligen går att hävda att *Place de Damloup*, där turister mycket sällan söker sig, men där stora delar av det vardagliga livet utspelar sig borde ha ett minst lika högt kulturellt värde som turistattraktionen *Place du Capitole*. Dimensionen *Unika karaktärer och skötsel*, som tidigare beskrivits som den sjunde och sista dimensionen, är således dimensionen som kan beskrivas mäta det nationella men även internationella intresset för platsen. Dimensionen kan även ses som ett uppmärksammande kring den tidigare nämnda trenden kring försummandet av den lokala arkitekturen och kulturen, (Gospodini, 2002; Paquot, 2009) då dimensionen även syftar till att ge ett privilegium åt platser som, med dess unika karaktär kan vara av nationellt eller internationellt intresse.

Diskuteras bör även om huruvida det alltid är önskvärt med ett så högt totalt värde som möjligt ur samtliga dimensioner, då det i samhället troligen finns ett behov av många olika typer av offentliga rum, samt att de platser som sägs inkludera alla människor i vissa fall dock utesluter ett fåtal grupper i samhället (Boverket, 2010). Med de här argumenten som ingång kan det också nämnas är att det i allra högsta grad kan vara relevant att ifrågasätta huruvida det kan finnas en relevans att räkna samman samtliga variabler till ett slutligt index. Å ena sidan, kan argumenteras, (Mehta, 2013) att platsens användningsområde samt dess målgrupp borde vara avgörande för vilka dimensioner eller variabler som räknas som mest betydelsefulla och därmed borde tilldelas en högre viktning. ”...in the

case of the public space index, it could be argued that the weighting should depend on what is expected from a particular public space. For example, if inclusiveness is the foremost concern, then all the characteristics of the public space that support or inhibit inclusiveness must be weighted more than others.” (Mehta, 2013, sid. 70) Men å andra sidan kan ett standardverktyg fungera som en generell analysmetod, som sedan med sin grafiska utformning öppnar upp för en diskussion för såväl yrkesverksamma som för allmänheten. Beck skriver att de fattigaste områdena i staden även har de minsta värdena av *space qualities*. (Beck, 2009, sid. 247) och kanske kan en ny internationell mall underlätta vidare forskning för att t.ex. undersöka länders välfärd i relation till kvaliteten av stadens offentliga miljöer, för att vidare öka satsningen på offentliga miljöer i mer utsatta områden.

Med tanke på att resultatet till stor del är baserat på landskapsarkitekters egen bedömning, är det inte helt korrekt att kalla verktyget för objektivt. Däremot kan mallen fungera som ett redskap för att på ett konkret samt någorlunda enkelt sätt kommunicera kvaliteter och brister i stadens rum.

Eventuellt kan, några av dimensionerna räknas som mer fundamentala. Ett sätt att analysera stadsrummets kvaliteter och dess förmåga att tillgodose människans behov skulle kunna vara att använda sig av Maslows behovssteg. (Maslow, 1943) Maslows behovshierarki är en modell som förklarar hur de mänskliga behoven kan prioriteras från de mest fundamentala så som *Fysiologi*, (mat luft vatten), *Trygghet*, *Gemenskap*, *Självkänsla* samt till sist *Självförverkligande*. Med Maslows hierarkisystem, borde kanske dimensionerna *Trygghet* samt *Gemenskap* anses som de mer betydelsefulla för en plats. Med detta som hypotes, kan resultatet från dimensionerna *Säkerhet* (innehållande bland annat frågor kring den upplevda känslan av trygghet) samt *Gemenskap*, som var de

mest jämna resultaten i pilotstudien, peka på att samtliga platser, trots eventuella brister kan beskrivas som fungerande stadsrum. Mer komplext blir ämnet om man enligt Maslows behovshierarki vill analysera självförverkligande. Kanske kan individens uppleva självförverkligande, där platsens flexibilitet ger utrymme för individens fria vilja vilket också kan sägas öka både permeabiliteten och tillgängligheten av platsen. (Cheshmehzangi & Heat, 2011)

Slutsatser

Målet med arbetet som var att hitta en metod för att kommunicera och bedöma kvaliteter i stadens offentliga rum, kan till viss del beskrivas uppnått. Dock krävs vidare forskning kring ämnet, samt en mer omfattande studie för att undersöka metodens styrkor samt svagheter.

Att vidareutveckla mallen, skulle inte bara vara intressant för landskapsarkitekter (samt andra planeringsyrken), utan även för andra yrkesgrupper, då analyser av kvalitativa offentliga platser i staden och dess koppling till nivån av livskvalitet skulle kunna mätas lättare både nationellt men även internationellt.

Författaren vill slutligen argumentera för att i utbildningen så väl som i arbetslivet diskutera stadsrummets kvaliteter, *space qualities*. Genom att ta fram nya oberoende internationella redskap för att på så sätt kommunicera och diskutera stadsrummens kvaliteter, utan att fokusera på estetik, men som samtidigt, ta hänsyn till både lokala skillnader så som klimat och kultur. Författaren ser att kopplingen mellan kvalitativa offentliga stadsmiljöer och nivån av livskvalitet enklare skulle kunna analyseras nationellt så väl som internationellt med det framtagna verktyget.

Källförteckning

- American Planning Association, APA (2014a), tillgänglig via: <https://www.planning.org>[2014-04-02].
- American Planning Association, APA(2014b) *Characteristics and Guidelines of Great Public Spaces*, tillgänglig via: <https://www.planning.org/greatplaces/spaces/characteristics.htm> [2014-04-02].
- American Planning Association, APA (2014c) *About APA*, tillgänglig via: <https://www.planning.org/aboutapa/>[2014-04-02].
- Architect, webbsida, tillgänglig via: <http://architect.com> [2014-04-20].
- Arendt, H. (1957) *The Human Condition*. Chicago, IL: University of Chicago Press
- Carr, S., M. Francis, L.G. Rivlin, and A. M Stone (1992) *Public Space*. New York: Cambridge University Press.
- Beck, H (2009) *Linking the quality of public spaces to quality of life*. Journal of Place Management and Development, Vol. 2 (3), 240-248, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1108/17538330911013933> [2014-04-08].
- Berggren-Bärring, A.-M. & Grahn, P (1995). *Grönstrukturens betydelse för användningen*. Institutionen för landskapsplanering. Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp & Ultuna.
- Berman, M (1986) *Take it to the Streets: Conflict and Community in Public Space* Dissent 33: sid. 476-485.
- Boverket (2010) *Plats för trygghet. Inspiration för stadsutveckling* Karlskrona: Boverket, tillgänglig via: http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/plats_for_trygghet.pdf. [2014-04-08].
- Boverket (1998) *Brott, bebyggelse och planering*. Karlskrona: Boverket, tillgänglig via: http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/1998/brott_bebyggelse_och_planering.pdf[2014-04-08].
- Bramley, G. Power, S (2009) *Urban form and social sustainability: the role of density and housing type* *Environment and Planning B: Planning and Design* 36(1) Sid. 30 – 48
- Brottsförebyggande rådet (2007). *Kameraövervakning och brottsprevention: en systematisk forskningsgenomgång*. (Rapport 2007:29). Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- Brottsförebyggande rådet(2003) *Kameraövervakning i brottsförebyggande syfte*. (Rapport 2003 :11) Stockholm: Brottsförebyggande rådet
- CABE space (2005a) *Decent Parks? Decent Behaviour? The Link between the Quality of Parks and User behaviour*, London: CABE
- CABE space (2005b) *Start with the park: Creating Sustainable Urban Green Spaces an Areas of Housing Growth and Renewal*. London: CABE
- CABE space (2005c) *Does Money Grow on Trees?* London: CABE
- CABE space (2006) *Urban Parks: Do You Know What You Are Getting for your Money*, London: CABE
- Cheshmehzangi, A and Heat, T (2012) *Urban Identities on Socio-Environmental Values and Spatial Inter-Relations*, *Procedia – Social and Behavioural Sciences* Vol. 36, p.253-264, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.03.028> [2014-04-08].
- Colonos, A & Santiso, J (2005) *Vive la France! French Multinationals and Human Rights*, The Johns Hopkins University Press. Vol.27, (4) sid.1307-1345, tillgänglig via: <http://www.jstor.org/stable/20069835>[2014-04-05].
- Dahlgren, A (2002) Utveckling av profession och byggnadskonst *Tidskriften Arkitektur* nr. 4/2002, sid. 21-23
- Danisworo (1989) *Konsep Perumahan Kota*, Institut Teknologi Bandung
- Dock, M (2010) Trygg och välmående- Utformning av den goda staden, tillgänglig via: http://healthycities.se/wp-content/uploads/2013/07/Trygg-och-valmaende-2_infrastruktur-identitet_2010-2.pdf[2014-04-20].
- Dumreicher, H & Kolb, B (2008) *Place as a social space: Fields of encounter relating to the local sustainability process*. *Journal of Environmental Management* vol.87 (2), sid.317-328, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.jenvman.2007.03.048> [2014-04-10].
- Gazvoda, D (2002) *Characteristics of modern landscape architecture and its education*. *Landscape and urban planning* vol.60 (2), sid.117-133, tillgänglig via: [http://dx.doi.org/10.1016/S0169-2046\(02\)00064-6](http://dx.doi.org/10.1016/S0169-2046(02)00064-6) [2014-05-12]
- Godspodini, A (2010) *European Cities in Competition and the New "Uses" of Urban Design*. *Journal of Urban Design*, vol.7 (1), sid.59-73, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1080/13574800220129231>[2014-04-09].
- Gehl, J (1996) *Livet mellem husene; udeaktiviteter og udemiljøer*. København, Arkitektens forlag.
- Gehl, J (2010a) *Life between buildings-using public space*. København: The Danish Architectural Press.
- Gehl, Jan (2010b) *Cities for people*. Washington: Island Press
- Grahn, P (2005) Om trädgårdsterapi och terapeutiska trädgårdar. i (red.) Johansson & Küller. *Svensk miljöpsykologi*. Studentlitteratur, Lund. Sid. 245-260
- Hall, P (1998) *Cities in Civilisation*. London: Weidenfeld & Nicolson
- Inceoglu, M and Megaron, A (2009), *The Concept of Urban Space Quality*, Vol.4 (3), sid.131, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.03.051>[2014-04-09].
- Jacobs, Jane (2005) *Den amerikanska storstadens liv och förfall*. Göteborg: Daidalos
- Jacobs, Jane (1961) *The Death and life of Great American Cities*. New York: Vintages Books
- Jenks, M., Burton, E. & Williams, K (1996) *The compact city: a sustainable urban form?* London: E & FN Spon
- Kyvelou, S and Leal. Filho (2006) *Sustainable management and urban space quality in the Mediterranean*. *Management of Environmental Quality: An international Journal*, Vol. 17 (5) sid. 611-624, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1108/14777830610684576>[2014-04-02].
- Landscape Architecture Competitions & Awards- for students and professionals all around the world. *Architecture, Blogg*, tillgänglig via: <http://lacompetitionsawards.blogspot.se> [2014-04-20].
- Lynch, k. (1960) *The Image Of The City*. Cambridge, MA: MIT Press
- Madanipour, A (1996) *Design Of Urban Space*. New York: Wiley
- Maslow, A. H (1943) *A Theory of Human Motivation*. *Psychological Review*. 50(4) sid. 370-396.
- Mehta, Vikas (2013) *Evaluating Public Space*. *Journal of Urban Design*, vol.19 (1), sid. 53-88, tillgängligt via: <http://dx.doi.org/10.1080/13574809.2013.854698> [2014-04-02].
- Nasution, A. D & Zahrah, W (2011) *Public Open Space Privatization and Quality of Life, Case Study Merdeka Square Medan*. *Procedia - Social and Behavioural Sciences*, 2012, vol.36, sid.466-475, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.03.051>[2014-04-10].
- Newman, O (1972) *Defensible Space, Crime Prevention through Urban Design*. New York: Guilford Press
- Norberg-Schulz, C (1980) *Genius Loci: Towards a Phenomenology of Architecture*, New York : Rizzoli
- Norberg-Schulz, C (1992) -Om platskvalitet. *Arkitektur Stockholm: Arkitektur förlag*, nr.2/1992, sid. 34-37

- Nord, H., Hagerhall, C.M., Holmqvist, K. (2012) *Tracking restorative components. Patterns in eye movements as a consequence of a restorative rating task*. Landscape Research, vol, 38 (1), sid. 101-116, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1080/01426397.2012.691468>. [2014-04-10].
- Nordh, H., Hartig, T., Hagerhall, C.M., Fry, G (2009) Components of small urban parks that predict the possibility for restoration. Urban Forestry & Urban Greening 8, 225-235, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ufug.2009.06.003>[2014-05-15].
- Nordh, H. & Østby, K (2013) *Pocket parks for people- A study of park design and use*. Urban Forestry & Urban Greening vol.12 (1), sid. 12-17, tillgänglig via: <http://dx.doi.org/10.1016/j.ufug.2012.11.003>[2014-04-15].
- Ohlsson, H (2009) *Bilder av landskapsarkitekt yrket i Sverige – en pilotstudie om yrkesrollen*, tillgänglig via: http://stud.epsilon.slu.se/92/1/olsson_h_090421.pdf [2014-05-10].
- Patel, R & Davidsson, B (2003) *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Lund: Studentlitteratur
- Paquot, T (2009) *L'espace public*. Paris : La découverte
- Perkins, D. D., A. Wandersman, R. C., Rich, and R. B. Taylor (1993). *The Physical Environment of Street Crime, Defensible Space, Territoriality and Incivilities*. Journal of Environmental Psychology 13(1): 29-49, tillgänglig via: [http://dx.doi.org/10.1016/S0272-4944\(05\)80213-0](http://dx.doi.org/10.1016/S0272-4944(05)80213-0) [2014-05-10].
- Pratt, A. C (2009) *Urban regeneration: from the arts 'feel good' factor to cultural economy. A case study of Hoxton, London*. Urban studies 46 (5-6): sid.1041-1061, tillgänglig via: <http://www.kcl.ac.uk/artshums/depts/cmci/people/papers/pratt/hoxton.pdf> [2014-05-10].
- Project for Public Spaces,PPS (2014a) -*Building community, creating places, using common sense*[online], tillgänglig via: <http://www.pps.org/about/> [2014-04-11].
- Project for Public Spaces,PPS (2014b) *What Makes a Successful Place ?* [online], tillgänglig via: <http://www.pps.org/reference/grplacefeat/> [2014-04-11].
- Short, J. R & Kim, Y(1999) *Globalisation and the City*. Harlow: Longman scientific and Technical
- Simioforides, Y (1998) The Greek city and new urban conditions [English summary if the Italian article ' La citta Greca e le nuove condizioni urbane'] in F. Infussi & Y. Simioforides (Eds) *Programma Heracles: Le sfide Della Citta Greca* (Athens, Linora).
- Sveriges Arkitekters hemsida (2014), tillgänglig via: <http://www.arkitekt.se/s4330> [2014-04-20].
- The Green Flag Award, (2014a), tillgänglig via: <http://www.greenflagaward.org.uk/about-us/about-green-flag-award/> [2014-04-10].
- The Green Flag Award (2014b) *Judging Criteria*, tillgänglig via: <http://greenflagaward.org/judges/judging-criteria/>[2014-04-10].
- Toulouse visit, <http://www.toulouse-visit.com/offre/fiche/patrimoine-culturel/le-capitole-hotel-de-ville/PCUMID031FS000A3>[2014-05-20].
- Treib, M (2011) *Meaning in Landscape Architecture and Gardens*. New York: Routledge.
- URBACT Culture members (2006) Cultural & Urban Regeneration, tillgänglig via: http://urbact.eu/fileadmin/general_library/ConclusionsUC-English.pdf[2014-04-02].
- Walmsley,D. J (1988) *Urban Living: The individual in the city*. Harlow: Longman scientific and Technical.
- World Landscape Architecture hemsida, tillgänglig via:<http://worldlandscapearchitect.com> [2014-04-20].
- Wuggen, U (1990) Die Photobefragung als projektives Verfahren, i Angewandte Sozialforschung, Jg16, Heft 172, 1990/1991, sid. 109-129.

Bilaga 1

I följande bilaga presenteras det framtagna verktyget.

Framtaget Space qualities - verktyg

Tabell 1- Säkerhet

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mätmetod
Säkerhet				
1	Platsens visuella och fysiska anslutningar och öppningar mot omgivande gator eller utrymmen.	1.0	3=mycket tillfredsställande 2=tillfredsställande 1=svaga 0= inga	Observationer*
2	Platsen nås på ett säkert sätt. (t.ex. förekomsten av trottoarer och övergångsställen i anslutning till platsen)	1.0	3=säkra anslutningar 2= Tillfredsställande 1= osäkra 0= mycket osäkra	Observationer*
3	Trafiklösningens utformning på platsen med tanke på individernas säkerhet.	2.0	3= mycket god säkerhet 2=tillfredsställande 1= bristfällig 0= mycket bristfällig	Subjektiv bedömning**
4	Känslan av trygghet från befintliga övervakningskameror, säkerhetsvakter, personal osv.	2.0	3 =stor trygghet 2=Tillfredsställande 1= svag 0= skapar istället otrygghet	Subjektiv bedömning**
5	Platsens grad av skötsel samt upplevelsen av platsen skick i övrigt.	1.0	3= mycket god 2= Tillfredställande 1=Bristfällig 0= Mycket bristfällig	Observationer*
6	Engagemang hos individen, för att hålla platsen välvårdad.	1.0	3= stort engagemang 2= moderat engagemang 1= mycket litet engagemang 0= inget engagemang	Observationer*
7	Platsens intryck av att vara en vänlig och välkomnande plats samt skapar förutsättningar till att stanna upp.	1.0	3= mycket gott intryck 2= moderat 1= till viss del 0= platsen ger ej gott först intryck	Observationer*
8	Människor ler eller talar med varandra.	1.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*

9	Balansen mellan kvinnor och män som passerar eller uppehåller sig på platsen.	1.0	3= god 2= Tillfredsställande 3=Fler män än kvinnor 1= platsens domineras endast av män	Observationer*
10	känslan av trygghet under dagtid.	2.0	3= stor känsla av trygghet 2= Mestadels trygg 1= något trygg 0= otrygg	Subjektiv bedömning*
11	Upplevelsen av belysningens kvalitet under dygnets mörka timmar.	1.0	3= mycket god 2= Tillfredsställande 1= Bristfällig 0= Mycket bristfällig	Observationer*
12	Känslan av trygghet under dygnets mörka timmar.	2.0	3= stor känsla av trygghet 2= Mestadels trygg 1= något trygg 0= otrygg	Subjektiv bedömning**
Totalt		Maximum 48		

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 2. Aktiviteter

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mätmetod
Aktiviteter				
1	Platsen ger en känsla av <i>community- gathering third space</i> .	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
2	Platsen ger utrymme för en mängd olika aktiviteter och beteenden.	1.0	3= flertalet olika aktiviteter ryms 2= ett antal aktiviteter ryms 1= ett fåtal aktiviteter 0= endast en eller ett par aktiviteter.	Observationer*
3	Platsens utformning och design upplevs lämplig för de aktiviteter och beteenden som platsen rymmer.	2.0	3 =mycket 2=till största del 1= delvis 0=inte alls	Subjektiv bedömning**
4	Platsens flexibilitet ger utrymme för flera olika användningsområden.	1.0	3= platsens användningsområde är mycket flexibelt. 2= Till viss del flexibel 1= platsens flexibilitet är begränsad 0= Platsen har ingen flexibilitet	Observationer*
5	Platsens alla delar är välanvända.	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
6	Platsens används under dygnets alla timmar.	1.0	3= platsen används under hela dygnet 2= platsen används under stora delar av dygnet 1= platsen används under dagtid 0= platsen upplevs ofta tom	Observationer*
7	Platsen upplevs som en naturlig mötesplats, där människor ofta träffar på välkända ansikten.	1.0	3=i mycket stor utsträckning 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*
8	Det finns en diversitet av företag samt andra användningsområden utmed platsens kanter.	1.0	3=mycket 2=ett flertal 1=några 0= mycket begränsat	Observationer*
9	Företagen och de andra användningsområdena utmed platsens kanter upplevs berika platsen.	2.0	3= mycket	Subjektiv bedömning**

			2= till stor del	
			1= delvis	
			0= inte alls	
10	Matställen eller livsmedelsbutiker finns inom eller vid platsens kanter.	1.0	3= i stor utsträckning	Observationer*
			2= några	
			1= 1	
			0= ingen	
Totalt			Maximum 36	

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 3. Komfort

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mätmetod
komfort				
1	Känslan av komfort och säkerhet.	2.0	3=mycket stor 2= stor 1=begränsad 0= mycket liten	Subjektiv bedömning**
2	Bedömning av antalet sittplatser utifrån platsens storlek och användning.	1.0	3= mycket god 2= tillfredsställande 1= bristfällig 0= mycket bristfällig	Observationer*
3	Möjligheten att välja sittplats i sol eller skugga samt i skyddat läge med utsikt över platsen.	1.0	3= mycket stor 2= tillfredsställande 1= bristfällig 0= mycket begränsad eller obefintlig	Observationer*
4	Möjligheten att slå sig ner utan att vara i vägen för gods, leveranser eller övrig trafik samt utan att behöva betala för tjänster.	1.0	3= mycket stor 2= tillfredsställande 1= bristfällig 0= mycket begränsad eller obefintlig	Observationer*
5	Platsens grad av möblering och andra utsmyckningar.	1.0	3= hög 2= tillfredsställande 1= bristfällig 0= låg	Observationer*
6	Besökarna väljer att återkomma till platsen regelbundet.	2.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Subjektiv bedömning**
7	Platsen är tillgänglighetsanpassad.	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
8	Upplevelsen av olägenheter som buller från trafik eller annat slag.	2.0	3= obefintlig 2= förekommande 1= stor 0= mycket stor	Subjektiv bedömning*
9	Platsen har vägar stigar eller öppna ytor som leder dit besökaren vill.	1.0	3= helt 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*

10	Förekomsten av element som direkt avskräcker besökaren från att använda eller besöka platsen.	1.0	3= ingen 2= i mycket liten utsträckning 1= till viss del 0= i stor utsträckning	Observationer*
11	Platsen upplevs öppen och tillgänglig.	2.0	3=mycket 2= tillfredsställande 1= till viss del 0= Inte alls	Subjektiv bedömning**
Totalt			Maximum 45	

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 4. Upplevelsevärde

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mätmetod
Upplevelsevärde				
1	Platsens generella bedömning av skala och proportionalitet som förutsättning till att skapa en intressant vistelseyta. (även siktlinjer/vyer och andra kvaliteter)	1.0	3=mycket god 2= Tillfredsställande 1= bristfällig 0= Platsen saknar mänsklig skala och god proportionalitet	observationer*
2	Platsens utformning bidrar till att skapa en rumsbildande atmosfär.	1.0	3=mycket 2= Tillfredsställande 1= något 0= inte alls	Observationer*
3	Besökaren får en känsla av mindre rumslighet i det stora rummet.	1.0	3=mycket 2= Tillfredsställande 1= något 0= inte alls	Observationer*
4	Platsen har en variation som skapar en känsla av kreativitet, lekfullhet eller överraskningar.	1.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*
5	Platsen erbjuder en diversitet av material och element, både i form olika hårda material och/eller vegetation.	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*
6	Platsen rymmer en densitet av element som skapar sinnes komplexitet.	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*
7	Det finns ett eller flera fysiska element gör platsen till en naturlig knutpunkt eller mötespunkt.	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*
8	Platsen innehåller minnesvärd arkitektur (eller minnesvärda landskapselement). (Imageability)	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*

9	De omgivande byggnaderna har en intressant, varierande och/eller en detaljerad arkitektur, med en mångfald i arkitektoniska element eller funktioner som ger dem dess kvaliteter.	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
10	Fasaderna som omger platsen har en god genomsläpplighet som ökar den visuella och fysiska tillgängligheten samt skapar siktlinjer och/eller intressanta vyer.	1.0	3= mycket 2= till stor del 1=svag 0= ingen	Observationer*
11	Platsen upplevs attraktiv	2.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Subjektiv bedömning**
Totalt			Maximum 36	

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 5. Gemenskap

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mät metod
Gemenskap				
1	Närvarande av människor av alla olika åldrar.	1.0	3= stor 2= relativt stor 1= till viss del 0= liten	Observationer*
2	Balansen mellan män och kvinnor (kvinna är mer måna om det utrymme som de använder)	1.0	3= mycket god 2= relativt god 1= svag 0= dålig	Observationer*
3	Platsen används av en mix av åldrar och etniska grupper som speglar samhället i stort?	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
4	Platsens utformning gynnar social interaktion och/eller skapar en känsla av gemenskap och grannsamja.(Utrymme för flexibilitet, tillfälliga arrangemang etc.)	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis 0= inte alls	Observationer*
5	Platsens möjligheter för en mängd olika aktiviteter och beteenden.	1.0	3= stor 2= relativt stor 1= till viss del 0= liten	Observationer*
6	Besökarnas upplevda möjlighet till att leda samt delta i aktiviteter och evenemang	2.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Subjektiv bedömning**
7	Platsen utesluter inte vissa personer eller beteenden genom skyltar eller normer.	1.0	3= aldrig 2= sällan 1= till viss del 0= i stor utsträckning	Observationer*
8	Utformningen av platsen uppmuntrar till kommunikation eller interaktion mellan främlingar.	1.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*
9	Platsen upplevs som en naturlig mötesplats där människor känner igen varandra till ansikte eller namn	2.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Subjektiv bedömning**

10	Människor ler, samt söker ögonkontakt med varandra	1.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*
11	På platsen vistas människor inte enbart själva, utan även i grupper eller i par.	1.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Observationer*

Totalt

Maximum 39

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 6 Tillgänglighet

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mätmetod
Tillgänglighet				
	Bedömningen av platsens tillgänglighet (platsen går 1 att nå till fots, med cykling samt via kollektivtrafik).	1.0	3= stor 2= tillfredsställande 1= bristfällig 0= otillgänglig	Observationer
	2 Platsen är centralt belägen intill andra besöksmål, såsom bibliotek, postkontor, parker entréer, osv.	1.0	3= mycket centralt 2= moderat 1= något 0=ej centralt belägen	Observationer
	3 Platsen upplevs öppen och tillgänglig.	2.0	3=mycket 2= tillfredsställande 1= till viss del 0= Inte alls	Subjektiv bedömning**
	4 Platsen är lätt att hitta (visuellt synbar på avstånd eller väl skyltad).	1.0	3 =mycket 2=moderat 1= till viss del 0=inte alls	Observationer*
	5 Fotgängarnas företräde före andra fordon. (Större fordon försvårar eller förhindra inte fotgängare eller cyklister från att nå platsen.)	1.0	3= alltid företräde 2= till största del företräde 1= delvis företräde 0= inte alls företräde	Observationer*
	6 Platsens öppettider (begränsar eller utesluter vistelse).	1.0	3= platsen är alltid öppen för besök 2= platsen har en viss 1= begränsade 0= platsen har mycket begränsade öppettider	Observationer*
	7 Kontroll av ingång/ar till det offentliga rummet. (närvaro av låsbara grindar, staket etc.)	1.0	3= ingen 2= vid speciella tillfällen 1= till viss del 0= stor	Observationer*
	8 Platsens utformning är tillgänglighetsanpassad.	1.0	3= helt 2= till största del 1= delvis	Observationer*

9	Närvaro av människor med olika slags fysiska för- mågor.	1.0	0= inte alls 3= stor 2= till viss del 1= låg 0= ytterst sällan	Observationer*
10	Diversitet av människor med olika åldrar (inklusive barn och äldre).	1.0	3= Stor 2= moderat 1= låg 0= ingen diversitet	Observationer*
11	Förbindelserna mellan platsen och de intilliggande byggnaderna.	1.0	3= mycket goda 2= tillfredsställande 1= svara 0= ej existerande	Observationer*
12	Boende i de intilliggande byggnaderna tros används platsen.	1.0	3= i mycket stor utsträckning 2= till viss del 1= i begränsad utsträckning 0= Inte alls	Observationer*

Totalt

Maximum 39

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

Tabell 7. Skötsel & Unika karaktärer

Dimension	variabel	viktning	Betyg	Mät metod
Skötsel/ Unika karaktärer				
1	Platsen ger ett gott första intryck.	1.0	3= mycket 2= tillfredsställande 1= till viss del 0= inte alls	Observationer*
2	Platsen har en historia som lever kvar från generation till generation? (I vilken utsträckning)	1.0	3= internationellt 2= nationellt 1= lokalt 0= inte alls	bedömning av platsens samhällsfunktion och historia***
3	Har platsen arkitektoniska element eller ett andra uttryck som gör platsen unik?	1.0	3= internationellt 2= nationellt 1= lokalt 0= inte alls	bedömning av platsens samhällsfunktion och historia***
4	Platsen har en betydelse, eller är extra viktig av en eller annan anledning, (Speciella karaktärer eller element som förstärker eller bidrar till detta.)	1.0	3= internationellt 2= nationellt 1= lokalt 0= inte alls	bedömning av platsens samhällsfunktion och historia***
5	Platsens upplevs intressant	2.0	3=mycket 2= till stor del 1=till viss del 0= inte alls	Subjektiv bedömning**
6	Människor fotograferar på platsen (Det finns intressanta motiv att fotografera?)	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer
7	Platsen återspegla den lokala karaktären och kulturen.	1.0	3=mycket 2= i stor utsträckning 1= till viss del 0= Inte alls	Observationer*
8	Platsens grad av skötsel samt upplevelsen av platsen skick i övrigt.	2.0	3= mycket god 2= Tillfredsställande 1=Bristfällig 0= Mycket bristfällig	Subjektiv bedömning**
9	Människor tar med sig sina vänner och släktingar för att se eller besöka platsen/	2.0	3= i mycket hög utsträckning 2= ofta 1= ibland 0= sällan eller aldrig	Subjektiv bedömning**

10	På platsen arrangeras evenemang som ger platsen en attraktivitet. (Underhållning eller föreställningar, fritids- eller idrottsliga evenemang, kulturella evenemang, marknader, utställningar, mässor, festivaler, evenemang etc.)	1.0	3= internationellt 2= nationellt 1= lokalt 0= inte alls	Bedömning av platsens samhällsfunktion och historia***
Totalt			Maximum 39	

* Variabler rankade genom observationer. Platserna har observerats vid minst 5 tillfällen.

** Variabler summerade efter besökarnas subjektiva bedömning utav platsen

*** Variabler summerade efter bedömning av platsens samhällsfunktion och historia